

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מְתוֹרָתְךָ

גליון חג
מורחב

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

החטא — לשון חסרון — גורם לחסרון באחדות ישראל. בא מישהו ומפריד את עם ישראל ע"י החטא שלו. מה צריך לעשות? צריך שהשאר יקחו עליו ערבות, שכל אחד יאמר 'אני ערב עליו'.

מה הכוונה? הבעל שם טוב אומר שאם אני רואה מישהו אחר חוטא אני צריך להבין שהוא משקף אותי — או את הרע שלי, לכן אני אחראי לתקן אותו. לשם כך אני צריך קודם כל לשים לב שאם הוא חטא — כנראה גם אני חטאתי.

[מתוך השיעור 'היום!']

האזינו-סוכות-שמחת תורה תשפ"ו

האזינו סוכות שמחת תורה ה'תשפ"ו

04 היום!

ברכת חדש תשרי — אחדות וגאולה
אחדות ערבות תשובה בחירה

15 סוד הנענועים

שמחת בית השואבה תשפ"ד (ח"ג)
געגועים נענועים שעשועים

22 ארבעת המינים וחגי תשרי

הקבלת ארבעת המינים
התבוננות בקשר בין חגי תשרי
לארבעת המינים ולפסוקי הפטרת
חג הסוכות

25 "הוי' אל עולם"

סקירת התנ"ך (7)
מבן אדם לבן נח, בן אברהם,
בן ישראל ובן ה'

31 "מעשה הצדקה" בעקבות משיחא

תיקון העולמות בתפלה תורה וצדקה
עבודת הימים שבין כיפור לסוכות

33 פרד"ס התורה

ארבעת רבדי התורה לפני ואחרי
הצמצום
שעשועי תורה לכבוד "גמרה
של תורה"

35 שירה וסיפור בתורה

גילוי רוח השירה בסיפורי תורה,
סיפורי צדיקים וסיפורי עם
סיפור המציאות והשירה לה'

38 הסיפור החסידי (1)

איך לייעץ
הרבי המהר"ש

40 הסיפור החסידי (2)

אתרוג או תפוח אדמה
סיפור לסוכות

42 מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
עייפות מהוראה וברכה למחבר ספר

43 פאזל ד'לד'ס (1)

וימינו תחבוקני (א)
רזי יספר לנו למה ה' מחבק אותנו
בחג הסוכות

45 פאזל ד'לד'ס (2)

וימינו תחבוקני (ב)
רזי יסביר לנו מה אנחנו 'שואבים'
בכל כיוון פנענועי הלולב

ג	ל	ע	י	נ	י
ו	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ד

העלון מופק ע"י עמותת

אוהבים להיות יהודים.

לקבלת השיעורים במייל

ולחצטרפות לצוות המפיצים:

itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל

מתווה עיצוב: דעה צלל אביחיל

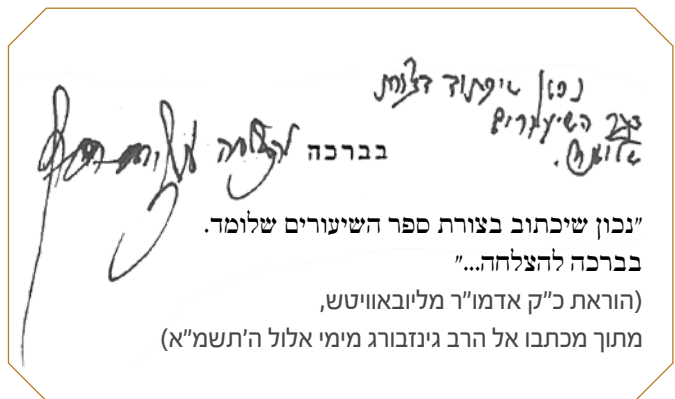
עיצוב: ענבל ציק

מערכת: הרב יוסף פלאי,

בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם-

זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווח

הקדמת המערכת

ארבעה שיעורים בגליון החג המורחב לכבוד החדש השביעי, המשובע בכל טוב, המלווה אותנו משבת האזינו, דרך סוכות ועד לשמחת תורה – ועוסק מכמה זוויות בכל חגי תשרי: שיעור הכנה לחגים בשבת נצבים, שני חלקים מהתוועדות שמחת בית השואבה תשפ"ד ושיעור נוסף בסדרת שיעורי סקירת התנ"ך.

בשיעור הראשון – **היום!** – שיעור מיוחד שנמסר לרבנים ובחורים **מישיבת שילה**, נמצא **התבוננות רחבה לחדש תשרי** מתוך שבת נצבים המברכת אותו ומהווה **הכנה לכל החגים** שבו. שיעור על **אחדות, ערבות, תשובה ובחירה**, ששם דגש על משמעותו של **החטא** דווקא **כפוגע באחדות ישראל**. חלק השני של השיעור מתבונן **בסגולת המלה "היום" בכל התורה**. השיעורים השני והשלישי הם חלקים **משמחת בית השואבה תשפ"ד** (בה הרב 'חזה' את **מלחמת שמחת תורה**). השיעור השני – **סוד הנענועים** – פותח בהקבלה מתוקה של **ארבעת המינים** ל"**אחתי רעיתי יונתי תמתי**" ועיקרו מעמיק – גם על פי גלגל – בעבודת הנענועים של הלולב, שבין **הגעגועים** בעשרת ימי תשובה וה**שנשועים** בשמיני עצרת ושמחת תורה. השיעור השלישי – **ארבעת המינים וחגי תשרי** – **מקביל את ארבעת המינים של סוכות לחגי תשרי** עצמם, ומתבונן באופן דומה גם **בתופעה מיוחדת בהפסרת חג הסוכות**.

השיעור הרביעי – **"הוי' אל עולם"** – שיעור נוסף בסדרת שיעורי **סקירת התנ"ך** [שיצאה להפסקה ארוכה מדי...], יוצא מתוך **רמז מופלא** ומגלה מתוכו **אוצרות של תוכן**. בדבריו, מציב הרב את **שדרוג האנושות כאתגר העיקרי** שלה ומעמיד סולם של עליה, **כשאברהם אבינו הוא הדוחף כל אחד ואחת מבני האדם** להתקדם ולהתעלות.

אחרי ארבעת השיעורים הללו מגיעים **'ציוצים' חשובים**: הראשון על **עבודת הצדקה**, העבודה העיקרית של ימי ערב סוכות. השני על **מבנה התורה**, אותה אנחנו מסיימים בשמחת תורה ומיד תוכפין סיום להתחלה. והשלישי על **השיר והספור שבתורה**.

מחכים לראות את כולם **בהתוועדות שמחת בית השואבה השנתית**. מתי? יום **רביעי** ט"ז תשרי, א' דחוו"מ סוכות **בשעה 19:30**. איפה? בבית הכנסת **המרכזי בכפר חב"ד**. פרטים נוספים **בגב הגליון ובאתר הקהילתי** שלנו derechaim.info

שבת שלום ומבורך וחג שמח
לכל קוראיו ולכל בית ישראל,
המערכת

סדר הלימוד לשבועיים הקרובים הבעל"ט:

ג"ך יומי – ישעיה פרקים סב"ס; משנה – עדיות פרק ד.

שיעור

ברכת חדש תשרי - אחדות וגאולה

היום!

קיצור מהלך השיעור

בשבת נצבים, כעלות המנחה, מסר הרב שיעור לבחורים משיבת ההסדר שילה שהתארחו בכפר חב"ד. בשיעור הוסבר כיצד פרשה זו, שנקראת תמיד בשבת ממנה מתברך חדש תשרי, היא ההכנה לכל חגי תשרי שיבואו - מראש השנה ועד שמחת תורה. **פרק א** מסביר את רצף נושאי הפרשה - אחדות ערבית-תשובה-בחירה - כשנקודת המוצא של הכל היא אחדות. הנפילה מהאחדות - שהיא היא עיקר הפגם שבחטא - דורשת עבודת תיקון שמתבטאת בהמשך הפרשה. ענין אקטואלי לחגי תשרי, בהם עלינו לעמוד באחדות לפני ה', ובכלל למצב של עם ישראל היום. **פרק ב** דורש את סוד המלה "היום", הבולטת בפרשה, כשמתוך הפרשה נגללת היריעה להופעת של המלה בכל חומש דברים ובכל התורה, ולעומק הפנימי שלה - הכרזת משיח שיבוא "היום"! פרק נוסף ויסודי של השיעור, שעוסק בשיעור-הקומה השלם של עם ישראל ובעיקר באחריות המיוחדת שדורשת מאתנו התורה ביחס לגרים (כולל גרים 'מפוקפקים') נשמר בע"ה להזדמנות הבאה.

לא תופסים מקום. אז כולנו נכתבים ונחתמים לאלתר בספרם של צדיקים - "ועמך כלם צדיקים"¹. צדיקים אמרו שעם ישראל הוא כמו מקוה, "מקוה ישראל הוי"², וכאשר מתבטלים בכלל טובלים במקוה והכל טהור.

כל הפרשה הזו היא הכנה ל"חדש השביעי" - לא רק לראש השנה, אלא לכל העבודה של החדש, עד לסוכות ושמיני עצרת. "בכסה ליום חגנו"³ - העבודה של ראש השנה ("כסה")

א. אחדות, ערבית, תשובה ובחירה הכנה לכל חגי תשרי

שבת שלום לכולם. קראנו השבת פרשת נצבים, שקוראים תמיד לפני ראש השנה⁴. ההכנה לראש השנה היא אחדות - "אַתֶּם וְצִבְיִים הַיּוֹם בְּלִבְכֶּם לִפְנֵי הוֹי' אֶלֶּהֶיכֶם"⁵. כאשר יש אחדות בעם ישראל כל הפגמים מתבטלים, כי הפרט מתבטל בתוך הכלל והפגמים שלו

נרשם (מהזכרון ועם השלמות הרב) ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. שבת נצבים תשפ"ה - כפ"ח.
א מטה אפרים תקפא, מז.
ב דברים כט, ט.

ג ישעיה ס, כא.
ד ירמיה יז, יג.
ה תהלים פא, ד.

דבקות, חיות ועמידה של "נצבים". במושגי הספירות, הדבקות שייכת לכתר^{יא}. החיות שייכת לחכמה – "החכמה תחיה"^{יב} – וכתוב "יראת ה' לחיים"^{יג}, כאשר "יראת ה'" בפסוק הזה היא יראה-עילאה, יראת-בשת של החכמה. נצבים, מנצחים בדין, שייך לנצח – למנצח בדין אומרים "פלוני אתה זכאי"^{יד}. נצח והוד הם כפות המאזנים^{טו}, המזל של חדש תשרי, כאשר הנצח הוא כף הזכות ("פלוני אתה זכאי")

וההוד הוא הכף השניה ("פלוני אתה חייב"). גם המובן הפשוט של נצח, עמידה חזקה, שייך לרגלים, נצח והוד, והוא מתחיל מרגל ימין. יש כאן המשכה מהכתר לחכמה, ראשית קו הימין, וממנה לנצח, סיום קו הימין.

הנצח הוא ראשית בנין המוחין של המלכות^{טז}, כך שבעצם כל הנהי"ם הם יחידה אחת של "נצבים" (בנין המלכות, עבודת ראש השנה ועשרת ימי תשובה^{יז}) – במלכות כתוב "נצב מלך"^{יח}, ביסוד כתוב "קמה אלמתי וגם נצבה"^{יט} והעמידה החזקה של נצבים היא עמידת הרגלים נצח והוד (כאשר הכל מתחיל מהנצחון בדין של הנצח, כנ"ל).

שלש המלים המשותפות כאן – **"אתם... היום... כלכם"** – עולות בגימטריא **ברית**, התוכן הפנימי של הפרשה, כריתת ברית בין ה' ובין ישראל.

כאשר יש אחדות בעם ישראל כל הפגמים מתבטלים, כי הפרט מתבטל בתוך הכלל והפגמים שלו לא תופסים מקום

מתגלה בסוכות ("יום חגנו")^י. כך, האחדות של "אתם נצבים" מגיעה לשיאה בסוכות כאשר "ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת"^{יא}.

דבקות חיות ונצחון

בתחלת חומש דברים, בפרשת ואתחנן, יש פסוק שדומה לפסוק בתחלת הפרשה שלנו – "וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּהוֹי' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכְּם הַיּוֹם"^{יב}. בשני הפסוקים יש שלש מלים משותפות – אתם,

כלכם, היום (בפסוק הראשון קודם "כלכם" ואז "היום" ובפסוק שלנו קודם "היום" ואז "כלכם"). בפסוק הראשון, חוץ מ"ואתם... כלכם היום" יש שני עניינים – "הדבקים" ו"חיים", דבקות וחיים. התכלית של כל עבודת ה' היא דבקות, "ובו תדבקון"^{יג}, וצריך חיות בעבודת ה'. בפסוק שבתחלת הפרשה שלנו, חוץ מ"אתם... היום כלכם", יש ענין אחד נוסף – "נצבים". "נצבים" פירושו עומדים חזק, ומסבירים שהפירוש הוא זכאים-מנצחים בדין של ראש השנה. **נצב ו-נצח** הם כמעט אותו דבר – **ב ו-ח** מתחלפות באטב"ח. הנצחון הוא מכח האחדות – כשעם ישראל מאוחד אנחנו מנצחים. פנימיות הנצח היא הבטחון, ואת הבטחון מקבלים מהאחדות. כשכל אחד מרגיש שיש לנו משימה משותפת וכולם מוכנים למסור את הנפש כדי לנצח את האויב, הבטחון מתחזק, אנחנו מרגישים שאף אחד לא יכול לפגוע בנו – ואנחנו מנצחים.

אם יש שני פסוקים שנשמעים כמעין לשון נופל על לשון, ודאי יש ביניהם קשר. צריכים

יא עיין בלקו"ב לשער היחוד פ"א (קנד, ב ואילך).

יב קהלת ז, יב.

יג משלי יט, כג.

יד סנהדרין כט, א.

טו הקדמת תקו"ז יז, ב.

טז ראה ע"ח של"ה פ"ב.

יז כמבואר באריכות בדרושי האריז"ל לר"ה בשעה"כ ופע"ח.

יח מלכים"א כב, מת.

יט בראשית לז, ז.

י סדור עם דא"ח ד"ה "תקעו בחדש שופר" (רלה, ב), ובכ"מ. וראה גם לקו"ת ר"ה נד, ד.

ז ע"פ סוכה כז, ב.

ח דברים ד, ד.

ט שם יג, ה.

י ראה לוח "היום יום" כ"ה אלול.

נושאי הפרשה: אחדות, ערבות, תשובה ובחירה

האחדות הוא הנושא הראשון של פרשת נצבים, אבל יש בפרשה ארבעה נושאים: אחדות, ערבות – שקשורה לאחדות ודומה לה, אבל היא לא אותו דבר – תשובה ובחירה. האחדות מתחילה בתחלת הפרשה, "אתם נצבים היום בלכם לפני הוי' אלהיכם", עם פירוט

של כל המדרגות בעם ישראל, והיא אחדות שכוללת גם את כל הדורות – "את אשר יִשְׁנֶה פה עִמָּנוּ עַמִּד הַיּוֹם לִפְנֵי הוֹי' אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם".

הנושא השני הוא ערבות, שמתבטא בפסוק "הַנִּסְתָּרֹת לַהוֹי' אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (סוף "שלישי", שהוא סוף "ראשון" כאשר נצבים ויילך מחוברות), כפי שמלמדים חז"ל^{כא}.

מיד אחר כך באה פרשת התשובה, בה מובטח שאחרי ש"יבאו עֲלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" יתקיים "וְשִׁבַּתְּ עַד הוֹי' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלֹ וְגו'" עד "כי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִי וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹת". הרמב"ן מפרש ש"הדבר" הוא דבר התשובה, ויש מפרשים שהכוונה לכל התורה^{כב}, אבל גם בתוך כל התורה צריך להיות איזה דגש מיוחד, שבעצם "הדבר" הוא מצוה אחת שכוללת את כל התורה כולה. זהו בעצם הסוד של כריתת ברית – כמו בתחלת הפרשה, "לעברך בברית הוי' אלהיך", שכל עם ישראל, עם כל הנשמות עד סוף כל הדורות, עוברות בברית עם ה'.

אחרי התשובה, סוף הפרשה הוא בחירה חפשית: "רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֵת הַחַיִּים וְאֵת הַטּוֹב וְאֵת הַמָּוֶת וְאֵת הָרָע... הַחַיִּים וְהַמָּוֶת

גם בתוך כל

התורה צריך

להיות איזה דגש מיוחד, שבעצם "הדבר" הוא מצוה אחת שכוללת את כל התורה כולה. זהו בעצם הסוד של כריתת ברית

נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה וּבְחִירַתְּ בֵּחַיִּים".

הפסוק "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב וגו'" מזכיר את פסוק הפתיחה של פרשת ראה, "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" (כמו "נתתי לפניך הברכה והקללה" בסיום כאן)^{כג}. כמו שזיהינו 'זוג' של פסוקים של "אתם... כלכם... היום", גם שני הפסוקים האלה הם 'זוג' מובהק^{כד}, אבל יש ביניהם

כמה הבדלים – שם כתוב "ראה אנכי" וכאן "ראה" בלי "אנכי", אבל ההבדל העיקרי ששם הפסוק הוא בלשון רבים, "לפניכם", וכאן הפסוק הוא "לפניך", וגם כל ההמשך הוא בלשון יחיד. בכלל, חשוב לשים לב שהפרשה שלנו מתחילה בלשון רבים, באחדות של "אתם נצבים" ובערבות של "לנו ולבנינו", אבל כל סיומה – גם בפרשת התשובה ("ושבת") וגם בפרשת הבחירה ("ובחרת") – הוא בלשון יחיד. זהו מפתח משמעותי להבנת ארבעת הנושאים בפרשה.

איך נסביר את ארבעת הנושאים לפי הספירות? האחדות היא בכתר – שם כולנו מאוחדים ממש, "מקשה אחת"^{כה}. ערבות היא למטה מאחדות – באחדות כולנו אחד

כג ידוע הרמז הנפלא (ראה סוד ה' ליראיו שער ההתבודדות פ"ב; לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ח) שהתורה מצוה לראות שלשה דברים – ברכה חיים טוב – ר"ת **בטח**, בסוד "בטח בדד עין יעקב" (דברים לג, כח), ש"עין יעקב" (312) תראה רק ("בדד") **ברכה טוב חיים** (312). **בטח** – הבטחון שמביא לנצחון (כנודע שבטחון הוא פנימיות ספירת הנצח) – רומז גם ל"חטב עציר", כדלקמן בפנים.

כד ורמז: שני הפסוקים – "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" (1476) ו"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", הם כפולת של **חיים (מזל פעמים חיים)** וממילא גם של טוב (**אלעזר** פעמים טוב) – שהרי **חיים** עולה ד"פ (ממוצע כל אות) **טוב** – "את החיים ואת הטוב" שבפרשתנו.

כה שמות כה, לו; כז. וראה לקו"ת בהעלתך ד"ה "זוה מעשה המנורה".

כ דברים כט, כח.

כא סנהדרין מג ב (הובא ברש"י).

כב ראה רש"י ע"פ וּבַכְמָה מְפָרְשִׁים עַל פְּסוּק יא.

החטא

מפריד, מפרק, לגריעותא, את ה"מקשה אחת" של עם ישראל

מה פעל אותו "שרש פדה ראש ולענה"? הפריד את האחדות, "הרס את המצב" בלשון רש"י.^{לג} כלומר, הפרשה בין האחדות של "אתם נצבים היום כלכם" לערבות של "והנגלת לנו ולבנינו" היא חטא – החטא מפריד, מפרק,

לגריעותא, את ה"מקשה אחת" של עם ישראל. אפשר להבין שהפירוד בין הנשמות הוא עיקר המשמעות של החטא וממילא גם עיקר משמעות התשובה עליו.

בדרך כלל מבינים, וכך גם כתוב בתחלת אגרת התשובה בתניא, שהחטא פוגם למעלה. יש צינורות אלווקיים שמורידים לנו שפע והחטא פוגם בהם, סותם אותם. אבל הפשט, שבו במיוחד צריך להתבונן בתחלת השנה החדשה, הוא שהחטא – לשון חסרון^{לד} – עושה חסרון באחדות ישראל. כל התורה היא "לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בשם כל ישראל". בחטא האדם עושה את עצמו נפרד – חטא הוא אגו, ביטוי של האגו, שאדם מחשיב עצמו ליש ודבר נפרד בפני עצמו – וממילא הוא הורס את המצב הכללי של עם ישראל, את ה"נצב" של "אתם נצבים היום כלכם". "אתם נצבים היום" כאשר אתם "כלכם", כולכם יחד, כש"ראשיכם" לא גבוה יותר מ"ש"אב מימין" – ואדרבא, יש איזו מעלה ב"ש"אב מימין" על ה"ראשיכם", כי "נעוץ סופן בתחלתן"^{לה}. כאשר מדגישים ככה – הכל טוב.

לברכה כתוב (ביחס לקללות בלעם) "ויהפך לך הוי' אלהיך את הקללה לברכה כי אהבך הוי' אלהיך" (דברים כג, ו). כך מי שיש לו אהבת ישראל אמיתית מסוגל להפוך את הקללה לברכה, והוא עושה זאת דווקא דרך הקריאה בתורה (בסוד "קרוב הוי' לכל קראיו לכל אשר יקראוהו באמת", אין אמת אלא תורה, כמבואר בתניא פ"ז) – על ידי כח הדרוש בתורה. כך, יתכן שהצדיקים ידרשו את ה"לא" ב"לא יאבה הוי' סלח לו" כ"לו" (על דרך הכתיב והקרי של "בכל צרתם לאילו צר" בהפטרות נצבים) ו"הקב"ה גוזר וצדיק מבטל" (ע"פ מו"ק טז, ב; תנא דבי אליהו רבה פ"ב) ומקבל את הדרשה שלו.

לג על שמות יט, כא.

לד ראה לדוגמה מלכים"א, כא.

לה ספר יצירה פ"א מ"ז.

ממש, ובערבות יש כבר אנשים נפרדים אבל הם מעורבים זה בזה וערבים זה לזה, "כל ישראל חברים"^{כז}, כל אחד מרגיש ערב לזולתו. אנחנו חיים בעולם למטה, שיש בו נפרדות, ולכן חשובה גם ערבות ולא רק אחדות. ערבות

היא בטול היש הנפרד שלי – בטול ששייך לפנימיות החכמה. תשובה היא בינה, כידוע^{כח} – "ולבבו יבין ושב ורפא לו"^{כח}. הבחירה שייכת לספירת הדעת – הכח הבוחר בנפש^{כט}. בכתר יש אחדות מוחלטת, ובחכמה הבטול מאפשרת ערבות שמחברת גם נפרדים, אבל בבינה ובדעת כבר יש התייחסות פרטית לכל אחד – עוברים מלשון רבים ללשון יחיד, כנ"ל. אם כן, ארבעת הנושאים של הפרשה מכוונים כנגד כחב"ד, והם הכנה לראש השנה ולכל המשך חגי תשרי.

פגם החטא – הרס האחדות

המעבר העיקרי והמשמעותי כאן בין שני הנושאים הראשונים, המעבר מהאחדות לערבות. שוב, באחדות כולנו "מקשה אחת" ובערבות כבר לא נמצאים לגמרי יחד, אלא רק יש ערבות. איך קרתה הירידה הזו מהאחדות לערבות? על ידי מה שכתוב באמצע. מיד אחרי פרשת האחדות יש הרבה פסוקי פורענות, כמעט כמו הקללות שהיו בפרשת כי תבוא. למה? "פן יש בכם שרש פדה ראש ולענה"^ל, עליו כתוב – מאד חמור – "לא יאבה הוי' סלח לו"^{לא}. קוראים את הפרשה בימי הרחמים והסליחות, אבל ה' לא רוצה לסלוח לו! כך על פי פשט, על כל פנים^{לב}.

כו מדרש תהלים פקב"ב.

כז ראה זהר ח"ג קכב, איב (ברע"מ). ובכ"מ.

כח ישעיה ו, י.

כט ראה ספר הנפש פ"ז עמ' קכג.

ל דברים כט, יז.

לא שם פסוק יח.

לב ידוע (ראה לוח "היום יום" י"ז אלול) שכאשר אדמו"ר הזקן קרא את הקללות בפרשת כי תבוא הוא המתיק את כולן, הפך את כל הקללות לברכות. על הפיכת הקללה

בקשת הרחמים היא 'תחבר אותנו חזרה, תכפר על החטאים שלנו, על כך שנפרדנו זה מזה, ותביא לנו את הגאולה, תחזיר לנו את האחדות, ביתר שאת וביתר עז'

— מדרגה שנקראת בעל תשובה עליון). החטא הוא הצמצום בין הכתר והחכמה, אבל את הכתר והחכמה ממשיך לחבר המזל העליון^{מא}, עליו נאמר "אין מזל לישראל"^{מב}, שבעצם מגלה ש"הצמצום [של החכמה] לא כפשוטו", ובהעלם נמצאת האחדות גם בתוך הערבות המצומצמת (וכנראה יש גם איזו ערבות־מתיקות בצמצום הזה, "כל ישראל ערבים [מתוקים] זה לזה"^{מג}).

מערבות לתשובה ומתשובה לבחירה

שוב, זהו נושא חשוב מאד — היינו באחדות, אבל בא משהו והורס את המצב, מפריד את עם ישראל בחטא שלו. מה צריך לעשות? צריך שהשאר יקחו עליו ערבות, שכל אחד יאמר 'אני ערב עליו'. מה הכוונה לקחת ערבות על החטא של הזולת? הבעל שם טוב אומר^{מד} שאם אני רואה משהו אחר חוטא אני צריך להבין שהוא משקף אותי — או את הרע הגלוי שלי, או, עוד יותר, את הרע הנעלם בתת־מודע שלי^{מה}. ממילא עלי, כפרט, לעשות תשובה. אחרי שאעשה תשובה אוכל לקיים, בדרכי נעם, "הוכח תוכיח את עמיתך"^{מז}, כפירוש הבעל שם טוב^{מי} שקודם כל "הוכח" את עצמך ואחר כך "תוכיח" את זולתך, "קשוט עצמך תחלה ואחר כך קשוט אחרים"^{מנ}.

מא שעה"כ דרושי ויעבור דרוש ה.

מב בעש"ט עה"ת לך אות כו ע"פ שבת קנו, א.

מג תנא דבי אליהו רבה פ"א. ראה נעם אלימלך הוספות ליקוטי שושנה; שארית ישראל שער השוברים"ם דרוש שביעי; סה"ש תש"א עמ' 144; אג"ק מוהרי"צ ח"א עמ' שפד ורפא (בשם אחד מגדולי החסידים).

מד הוספות לכש"ט (קה"ת) סי' קעו.

מה ראה גם המובא בקונטרס י"ב"ג תמוז תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ח"ב עמ' 712 ואילך).

מו ויקרא יט, יז.

מז בעש"ט עה"ת פרשת קדשים אות טו.

מח סנהדרין יח, א.

אבל ברגע שמישהו חוטא הוא פורש מהצבור — זהו הגדר האמתי של החטא — ובגללו, בגלל ה"שרש פדה ראש ולענה", יש הרבה יהודים נפרדים ר"ל. כמובן, צריך לחוס ולרחם על כל פרט ופרט בפני עצמו, לעורר רחמים רבים על הגלות. המציאות בה יש יחידים בעם ישראל היא הגלות, והגלות באמת מעוררת רחמנות — צריך לבקש רחמים על כל אחד, אבל בקשת הרחמים היא 'תחבר

אותנו חזרה, תכפר על החטאים שלנו, על כך שנפרדנו זה מזה, ותביא לנו את הגאולה, תחזיר לנו את האחדות, ביתר שאת וביתר עז'.

נוסיף כאן עוד נקודה עמוקה: הסברנו שבהקבלה לספירות האחדות היא בכתר והערבות היא בחכמה^{מא}. הכתר נקרא איך־סוף^{מב} והחכמה היא צמצום האיך־סוף לנקודה^{מג}. את אור אין סוף של הכתר הכלים לא יכולים לקבל. עיקר הכלים הוא באמא, בבינה, אבל תחלת תהליך יצירת הכלים הוא כבר באבא, בחכמה, שם יש 'אותיות קצרות'^{מד}, ראשית התהוות הכלים, ולכן צריכים צמצום. בעם ישראל הצמצום הוא דווקא בחטא — יש משהו עיקרי ומכוון, שה' בורא עולם שיש בו חטא, וממילא ה' גם רוצה בו, רוצה את הצמצום בשביל בנין הכלים (עיקר בנין הכלים בפועל הוא בתשובה של הבינה, אבל כתוב^{מה} שגם בחכמה יש בחינה מסוימת של תשובה

לו וראה עוד לקמן על המעבר מ"ראשיכם" בכתר ל"שבטיכם" בחכמה, וכח העין (עין החכמה) המסתכלת באין - המבט על הזולת בעין טובה - להביא לערבות.

לז זהר ח"ג רנח, א.

לח כך אותיות ייהיה הן צמצום־התפשטות־המשכה־התפשטות (תניא אגה"ת פ"ד. וברבי מקומות) - הכל מתחיל מהצמצום של ה', החכמה.

לט ראה תקו"ז תקון יט (מא, ב); לקו"ב לשער היחוד ביאור ז"ח"ט (קעה, א). וראה גם שער האמונה פ"ה.

מ ראה לקו"ת בלק ד"ה "מה טובו" וביאוריו.

עשית תשובה,

אבל לא הפכת
לצדיק כלל וכלל,
ולכן אתה עדיין
צריך להיות
תמיד בהרגשת
סכנה. זו תודעת
הבחירה שה'
נותן לי, שבאה
לידי ביטוי
בעבודת ה'
בשפלות של
האדם

בפועל, אבל יש לו נטיה לרע. עשית תשובה, אבל לא הפכת לצדיק כלל וכלל, ולכן אתה עדיין צריך להיות תמיד בהרגשת סכנה. זו תודעת הבחירה שה' נותן לי, שבאה לידי ביטוי בעבודת ה' בשפלות של האדם. אם כן, כל המהלך נחתם במדת השפלות, שהיא בעצם תודעת בחירה – התודעה שבכל רגע ורגע שתי דרכים פתוחות לפני, או הימין, הטוב או השמאל-הלא-טוב, ועלי להיות דרוך בכל רגע לבחור בחיים.

ב. היום!

ה', משה והעם

מפרשי התנ"ך בני זמננו משתמשים בלימוד במושג 'מלה מנחה' – אנחנו תמיד קוראים לזה 'ריכוז' – מלה שחוזרת הרבה פעמים בפרשה וצריך לתת על כך את הדעת, היא מכוונת לשים לב למשמעות של כל הפרשה. מה המלה שחוזרת הכי הרבה פעמים בפרשת נצבים? ["היום"]. נכון! איך ידעת? [קראתי...].

נקרא את ששת הפסוקים הראשונים בפרשה, ראשון-שני שלה (כאשר קוראים את נצבים לבד, כאשר נצבים-וילך מחוברות הכל נכלל בתוך ראשון):

אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי הוֹי' אֱלֹהֵיכֶם
רְאִשֵׁיכֶם שְׂבָטֵיכֶם וְקִנְיֵיכֶם וְשִׁמְרֵיכֶם כָּל אִישׁ וְיִשְׂרָאֵל.
טַפְּכֶם נְשִׁיכֶם וְנָרְךְ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מִחֹטֵב עֲצִיד
עַד שֹׂאֵב מִיָּמִיד. לְעִבְרֶךָ בְּכִרִית הוֹי' אֱלֹהֶיךָ וּבְאֶלְתּוֹ
אֲשֶׁר הוֹי' אֱלֹהֶיךָ בָּרַת עֲמֹךְ הַיּוֹם. לְמַעַן הָקִים אֶתֶּךָ
הַיּוֹם לֹא לָעַם וְהוּא יְהִיָּה לָךְ לְאֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דָּבַר לְךָ
וּכְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב.
וְלֹא אֶתְכֶם לְבָדְכֶם אֲנֹכִי בָרַת אֶת הַכְּרִית הַזֹּאת
וְאֵת הָאֱלֹהָ הַזֹּאת. כִּי אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֹנוּ פֹה עִמָּנוּ עֹמֵד
הַיּוֹם לְפָנֶי הוֹי' אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנו פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם.

כלומה, הערבות דורשת תשובה – שאני אעשה תשובה ואחר כך אוכל לעורר אחרים בתשובה. ממילא, מיד אחרי פרשת הערבות באה פרשת התשובה – היא ממש המשך ישיר. היינו כולנו יחד, מישהו חטא והפריד את החבילה, ועכשיו אני אחראי לתקן אותו. לשם כך אני צריך קודם כל לשים לב שאם הוא חטא – כנראה גם אני חטאתי. יותר מזה, החטא שלי הוא הגורם לחטא שלו (ובמושגים בניזקין, שלומדים כעת בישיבות, אני גורם לא סתם ב"גרמא", אלא ממש "גרמי" ^{מט}). לכן עיקר התשובה צריך להיות קודם כל

התשובה שלי – "ושבת" (בלשון יחיד), אתה צריך לשוב. אם תקיים "ושבת" תוכל להיות ערב, ואם תהיה ערב טוב וכולנו נחזור בתשובה יחד – נחזור לאחדות האמתית, עוד ביתר שאת וביתר עז ממה שהיה מקדמת דנא.

מה קורה אחרי התשובה? מישהו יכול לומר – 'אני בעל תשובה, עשיתי כבר תשובה, ואני גם יכול להוכיח את הזולת, קיימתי קשוט עצמך תחלה ואחר כך קשוט אחרים'. אומרים לו – 'דע לך, גם אחרי התשובה שלך, יש לך עדיין יצר הרע, אתה יכול חלילה לבחור בהפך-החיים. המצב לא פשוט, אתה עדיין יושב באותה סכנה. שים לב, אל תחזיק מעצמך שעשית תשובה'. אמנם כתוב על התשובה "קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו", אבל – מיד בפסוק הבא – עדיין "ראה [בעין השכל שבלבך] נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע", 'שים לב, אל תשכח, יש לך עדיין נטיה לרע'. הבינוני של התניא – שהוא 'טיפוס' של בעל תשובה¹ – מצליח לכפות את הרע

^{מט} בבא קמא צח, ב; ק, א ובכ"מ.

^נ ראה גם שערי תבונה ב'אור יא.

בפסוק הזה כוללים גם את כל הנשמות העתידיות, וזה כולל כמובן - חוץ מכל היהודים המיוחסים שיוולדו - גם את כל גרי- הצדק שעתידים להצטרף לעם ישראל

את עצמו ('אנחנו... אלהינו'). כשכתוב בהמשך "אנכי כרת את הברית הזאת" למי הכוונה? למשה רבינו – יש כאן את "אתם" ואת "הוי' אלהיכם" ומשה הוא ה"אנכי" שמדבר כאן (כמו בכל חומש דברים, "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה"^{נא}). צריך לומר שמשה רבינו כאן הוא גם מעל "ראשיכם". לכן הדגשנו ש"ראשיכם" מתייחס לרצון, הראש התחתון שבכתה, אריך אנפין – משה רבינו הוא למעלה מזה, בפנימיות הכתה, עתיק יומין (כח התענוג שבנפש). יש כאן עוד

מישהו? גם את "הוי' אלהיכם". איפה הוא נמצא? בראש העליון שבכתה, רדל"א, האמונה הפשוטה של היהודי הפשוט – שם מופיעה עצמות ה'^{נב}. אבל מה קורה בפסוק האחרון, שיש בו שני "היום"? שם באופן מודגש משה פתאום כולל את עצמו עם העם – "את אשר ישנו פה עמנו עמד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום". בפסוק הזה כוללים גם את כל הנשמות העתידיות, וזה כולל כמובן – חוץ מכל היהודים המיוחסים שיוולדו – גם את כל גרי-הצדק שעתידים להצטרף לעם ישראל. "עמד" הוא כמו "נצבים", וזה כתוב על "אשר ישנו פה עמנו... היום", אבל לא ב"אשר איננו פה עמנו היום" – מי ששייך לעתיד לא חייב לעמוד, הוא יוכל לשבת, הוא יכול לעשות מה שהוא רוצה... בכל אופן, למה כאן משה כולל את עצמו עם העם? כי היכולת לחבר את העתיד עם ההווה תלויה במבט של משה רבינו

הזהר הקדוש אומר^{נא} שיש בשני הפסוקים הראשונים עשר מדרגות, כנגד עשר הספירות של עם ישראל. רש"י מפרש ש"ראשיכם שבטיהם" היינו "ראשיכם לשבטיכם", שזו מדרגה אחת, וממילא יש לו כאן רק תשע מדרגות. כאן הזהר הוא יותר פשט, כי כתוב "ראשיכם שבטיכם", כמו שאר המדרגות בפסוק, ולא "ראשיכם לשבטיכם". לפי הזהר אלו שתי המדרגות הראשונות, הכתר והחכמה. "ראשיכם" היינו קוצו של י, שמצביע אל הראש

התחתון של הכתה, כח הרצון – "ראשיכם" היינו הרצון של עם ישראל. "שבטיכם" רומז ל-י. יב שבטים הם סוד "יב גבולי אלכסון"^{נב} והקדושת לוי מסביר^{נב} – בדרך של ווארט, אבל הוא אמת גמורה – שאלכסון הוא סוד הסתכלות באין. כשאני מסתכל על מישהו ישר, 'בגובה העיניים', אני רואה אותו. אם יש לי מבט פנימי, טביעת עין של תלמיד חכם^{נב}, אני רואה גם את הפנימיות שלו. אבל כשאני מסתכל באלכסון אני לא ממש רואה אותו – אני רואה את המקיף שלו, את ההילה שלו, שהיא האין שלו. האין הזה הוא פנימיות החכמה ("החכמה מאין תמצא"^{נב}), ה-י שבשם. אם כן, "ראשיכם שבטיכם" מתחברים כמו י וקוצו של י – כל זה כדי לאחד בין הפשט, של הזהר, לפירוש רש"י.

שואלים למה משה רבינו אומר כאן "אתם נצבים היום כלכם לפני הוי' אלהיכם" ולא כולל

נא זהר ח"ב פב, א.

נב ספר יצירה פ"ה מ"ב; ספר הבהיר אות צה; פרדס רמונים שכ"א פרקים רח.

נג קדושת לוי לקוטים ד"ה "אתה הוא ה' לבדך".

נד שו"ע חו"מ רסב, כא; שו"ע אדה"ז חו"מ הלכות מציאה ופקדון ס"ט.

נה איוב כח, יב.

נו ע"פ זהר ח"ג ז, א; רלב, א; רסה, א; שמות רבה ג, טו; מכילתא שמות יח, יט. ובכ"מ.

נז המבנה הזה הוא על דרך מה שנתבאר בהשלמות לשיעור ח"י אלול השתא – בפרצוף המורחב – ש"הוי' הוי' ברדל"א ו"משה משה" ברישא דאין ("ראשיכם" בפועל הם מלכי ישראל, דוד ושלמה), ודוק.

למה כאן משה כולל את עצמו עם העם? כי היכולת לחבר את העתיד עם ההווה תלויה במבט של משה רבינו

— "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"^{נח}, דווקא באופן של "משה משה" לא פסיק טעמא בגוויהו"^{נט}, ולכן הוא זה שמחבר את כל הדורות. בשביל לכרות ברית עם כולם הוא חייב לכלול את עצמו בתוכם.

יג הופעות "היום"

בכל אופן, ראינו שיש בששת הפסוקים הראשונים ה פעמים "היום". הם מתחלקים ל-2 ו-3 (בשני אופנים). למה זה משמעותי? כי זו בדיוק החלוקה של 'חתך זהב'. בששת הפסוקים הראשונים של הפרשה יש 5 פעמים "היום" ובהמשך הפרשה — תסתכלו אחר כך בעצמכם — יש עוד 8 פעמים "היום"^ס, סה"כ 13 פעמים "היום" בתוך 40 פסוקים. 13 רומז כמובן ל-יג מדות הרחמים. החלוקה שלהם היא בחלוקה של 'חתך זהב' — סדרת מספרי פיבונאצ'י, שאנחנו קוראים לה 'מספרי אהבה'^{סא} (בגימטריא יג). ה-13 מתחלקים ל-5 ו-8, כשגם ה-5 מתחלקים ל-2 ו-3 וגם ה-8 מתחלקים ל-5 (בשש-שביעי) ו-3 (בין ראשון-שני לשש-שביעי). אחת המלים שבגימטריא 13 היא הגה, וזו החלוקה כאן — ה בראשון-שני, ג משלישי עד חמישי ו-ה בשש-שביעי.

איפה עוד כתוב "היום" וחז"ל מדגישים זאת? בשבת כתוב "אכלהו היום כי שבת היום להוי' היום לא תמצאנהו בשדה"^{סב}, ומכאן לומדים על שלש סעודות שבת^{סג}. מה מזכיר היחס של שלשה "היום" בשבת ושלשה עשר "היום" בפרשת נצבים? את מאמר חז"ל "גדולה מילה שעל התורה נכרתו שלש בריתות ועל המילה

נכרתו שלש עשרה בריתות"^{סד}. שלשה "היום" בשבת הם כמו שלש בריתות על התורה — שבת ותורה הן עניין אחד, "לכולי עלמא בשבת נתנה תורה"^{סה}. שלשה עשר "היום" בנצבים הם כמו שלש עשרה הופעות המילה — שלש עשרה הופעות המלה "ברית" בציווי על המילה לאברהם אבינו — שכאן היינו יג

מדות הרחמים, יג תיקוני מהימנותא^{סז}, שצריכים בשביל התשובה (שלמעלה מהתורה^{סז}), כמו הברית שלמעלה מהתורה). בחדש אלול יש גילוי של יג מדות הרחמים, שהולך ומתעצם ומגיע לשיא ביום כיפור^{סח} (ובעצם ממשיך עד לשמיני עצרת ושמחת תורה, שהרי כל מה שהיה ב"רצוא" בראש השנה ויום כיפור מופיע בדרך של "שוב" בסוכות ובשמיני עצרת^{סט}, "בכסה [מה שהיה מכוסה בראש השנה, שכולל גם את יום כיפור^ט, מתגלה] ליום חגנו [סוכות]", "כנ"ל).

"היום" של משיח

מה עוד מזכירה לנו המלה "היום"? את הסיפור הידוע^{טא} על רבי יהושע בן לוי ששאל את המשיח "אימתי אתי מר?" והוא השיב לו "היום". כשעבר היום והמשיח לא הגיע הוא התאכזב ושאל את אליהו הנביא — 'מה זה? המשיח שקר לי?!'. אליהו הנביא אמר לו שהמשיח התכוון לפסוק "היום אם בקלו

סד נדרים פ"ג מ"א.

סה שבת פו, ב.

סז ראה ספד"צ פ"ב (זהר ח"ב קעז, א).

סז ראה מאמר ד"ה "פדה בשלום" תשי"ז (ע"פ ירושלמי מכות פ"ג ה"ו - "שאלו לחכמה נפש החוטאת מה תהא עליה וכו' שאלו לקב"ה אמר יעשה תשובה וכו'"). ובכ"מ.

סח ראה סידור עם דא"ח שער האלול רכה, ג.

סט ראה ספר הליקוטים דא"ח צ"צ עמ' תנד, וש"נ.

ע יחזקאל מ, א.

עא סנהדרין צח, א.

נח ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

נט ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

ס דברים כט, יז; ל, ב' ביח"א-טריטזיח"ט.

סא ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ח עמ' 184; ח"ט עמ' 169 ואילך; עיניך ברכות בחשבון ח"א עמ' לד.

סב שמות טז, כה.

סג שבת קיז, ב.

אליהו הנביא הוא לא המשיח - הוא רק מבשר על המשיח, אבל הוא באיך ערוך פחות מהמשיח עצמו. לכן, לא בטוח שמה שהוא הסביר הוא אכן הכוונה של המשיח

תשמעו^{עב}. כנראה עוד לא שמענו בקול ה' – לכן משיח עוד לא הגיע.

אבל אליהו הנביא הוא לא המשיח – הוא רק מבשר על המשיח, אבל הוא באיך ערוך פחות מהמשיח עצמו. לכן, לא בטוח שמה שהוא הסביר הוא אכן הכוונה של המשיח. כך אכן מסביר המהר"ל^{עג}, שאומר שהשכל של אליהו הנביא הוא ממוצע בין השכל של המשיח, כביכול, לשכל של רבי יהושע בן לוי. הכוונה של המשיח היא

לגמרי מעל הכלים של רבי יהושע בן לוי, ואליהו הנביא אומר משהו שקצת מעליו ויכול להתקבל בכלים שלו. גם בכוונת הדברים שלו צריך להבין למי הכוונה "היום אם בקלו תשמעו" – בקולו של ה', כפשט הפסוק, או בקולו של המשיח, כפי שאפשר להבין מההקשר כאן? כמו שאנחנו מסבירים^{עד}, בגמרא יותר נראה לומר שהכוונה שצריך לשמוע בקולו של המשיח. לא רק לדבור של המשיח, אלא לקול שלו – הקול הוא הפנימיות, כידוע שיש יחוד קול-דבור^{עה} – ואם נשמע בקולו של המשיח, נבין את כוונתו הפנימית ונודהה אתה, הוא יבוא "היום".

למה באמת המשיח התכוון? יש הרבה פירושים^{עז}. אפשר לומר שמשיח באמת התכוון שהוא בא "היום", והוא אכן בא, ואנחנו רק צריכים – כמו שהרבי אומר^{עז} – 'לפקוח את העינים'. אבל משיח הוא לא מטומטם, הוא יודע את המצב שלנו, הוא יודע איפה אנחנו חיים

– ושאנחנו לא רואים אותו בא "היום". כתוב^{עח} שכאשר אומרים "היום יום" – כמו בספירת העמר – "היום" הראשון הוא אור אין סוף שלפני הצמצום ו"יום" הוא הקו שנמשך אחרי הצמצום. אור אין סוף שלפני הצמצום הוא אור החסד של אברהם אבינו, הצמצום עצמו הוא יצחק אבינו והקו שבוקע ונמשך לתוכו הוא יעקב אבינו ("אז יבקע כשחר אורך"^{עט}).⁹ כאשר המשיח אומר "היום" הוא מתכוון שאנחנו צריכים להגיע לתודעה שלפני

הצמצום. משיח נמצא לפני הצמצום, ואם גם אנחנו נהיה בתודעה של "היום" נהיה ביחד, יהיה חיבור של התודעות שלנו, זהו קטליזטור (זרז) לביאת המשיח "היום". המשיח מלמד אותנו שהתשובה שצריך לעשות – גם התשובה מיראה של ראש השנה ויום כיפור וגם התשובה מאהבה והתשובה משמחה של סוכות ושמיני עצרת, עיקר התשובה – צריכה להגיע עד לפני הצמצום. מה הכוונה? לגלות את מה שהבעל שם טוב מלמד אותנו, שהצמצום לא כפשוטו^{עז}.

"עד היום"

כמה פעמים כתוב "היום" בכל התורה? בחמשה חומשי תורה כתוב 135 פעמים היום (ג"פ מה שעולה גם עב-סג^{עז}). בארבעת החומשים הראשונים יש 61 פעמים (בסדרה יורדת

עח סידור עם דא"ח מאמר ד"ה "ששת ימים" (רפה, ב).
עט ישעיה נח, ח.

פ ראה זהר ח"ג קד, א ופירוש הרמ"ז שם.

פא ראה גנזי נסתרות (ביחובסקי) חלק אור ישראל אגרת נה (וראה מקורו בשומר אמונים הקדמון ויכוח שני פל"ד ואילך).

פב ראה משנת חסידים מסכת סדר ליל פסח פ"ג מ"ו; ברית כהנת עולם מאמר "מצות משוחים בשמן" פ"ד.

עב תהלים צה, ז.

עג חדא"ג על סנהדרין שם.

עד לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ז.

עה ראה זהר ח"א נ; ח"ג רכה, ב; ע"ח ש"ד (אח"פ) פ"א.

עו ראה במאמר "אמונה ובטחון" הנ"ל ובביאוריו.

עז ראה שיחת פרשת ויצא תשנ"ב.

בגמרא ובהלכה^{צט}, שמשיח יתרץ^ק. שנוכה לעשות תשובה בשמחה ולרקוד עם המשיח – "היום", בשבת הזו!

אור אין סוף שלפני הצמצום, עד עצם המאור ועד להעלם העצמי של האור בעצמות המאור – הכל יתגלה בביאת משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש, עד ועד ועד בכלל.

עד כאן. שהמשיח יגיע "היום" – לפני ראש השנה, אפילו בשבת, עם כל הקושיות שיש על זה

צט עירובין מג, ב.

ק ראה אג"ק ח"ב רפח; התוועדויות תשמ"ב ח"ב עמ' 674, ובכ"מ.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ כשיש אחדות הפרט מתבטל בכלל ופגמיו נמחקים.
- ◆ ההכנה לכל חגי תשרי היא האחדות של פרשת נצבים.
- ◆ האחדות גורמת לבטחון ונצחון.
- ◆ אחדות (כתר) וערבות (חכמה) הן בלשון רבים ותשובה (בינה) ובחירה (דעת) בלשון יחיד.
- ◆ צדיקים אוהבי ישראל מסוגלים להפוך את הקללה לברכה בכח הדרוש שלהם.
- ◆ הירידה מאחדות לערבות היא בעקבות החטא.
- ◆ עיקר משמעות החטא הוא הפירוד בין הנשמות ועיקר משמעות התשובה הוא החזרה לאחדות.
- ◆ חטא הוא ישות הגורמת לפרישה מהצבור ולהריסת המצב של עם ישראל.
- ◆ צריך לרחם על הפרט הנפרד – הגלות מעוררת רחמנות – אבל בקשת הרחמים היא בקשה לחזור לאחדות.
- ◆ החטא פועל את הצמצום הדרוש בין האין-סוף של הכתר לראשית בנין הכלים בחכמה.
- ◆ ה"אין מזל לישראל" מגלה ש"הצמצום לא כפשוטו" וגם בתוך הערבות נמצאת בהעלם האחדות.
- ◆ החטא שהורס את האחדות דורש ערבות – הכרה שהחטא נמצא גם בי ועלי לשוב עליו בעצמי.
- ◆ גם אחרי התשובה צריך לזכור שעדיין יש בי נטיה לרע ועלי להיות תמיד דרוך לבחור נכון.
- ◆ תודעת הבחירה מתבטאת בשפלות האדם.
- ◆ כדי לחבר את כל הדורות צריכים את המבט של משה המתפשט בכל דור ודור ללא הפסקה.
- ◆ כשם ש"גדולה מילה... יותר מן התורה" כך גדולה תשובה יותר מן השבת.
- ◆ אם נשמע בקולו הפנימי של המשיח הוא יבוא היום.
- ◆ כדי להתאחד בתודעתנו עם המשיח עלינו להגיע לתודעת "היום" שלפני הצמצום – הכרה שהצמצום לא כפשוטו.
- ◆ בכל התורה יש "עד היום" פעמים "היום" – עד בחומש דברים ו-היום בחומשים הקודמים.
- ◆ בגלות ה"עד" הוא "עד ולא עד בכלל" ובגאולה הוא "עד ועד בכלל".
- ◆ כשמגיעים "עד ועד בכלל" מתעצמים עם "עד הוי' בכס" ושמים עם ה' ועם משיחו.

שיעור

שמחת בית השואבה (ח"ג)

סוד הנענועים

קיצור מהלך השיעור

בחג הסוכות אנחנו שמחים לפני ה' בארבעת המינים. **פרק א** של השיעור פותח בהקבלה יפהפיה של ארבעת המינים לארבעת כינויי האהבה של הדוד לרעייה, ומחבר בין הלקיחה התמה של ארבעת המינים לשמחה התמה שעלינו לשמוח בחג. **פרק ב**, מרכז השיעור, מעמיק בעבודת הנענועים של ארבעת המינים, כביטוי לעבודה המיוחדת של חג הסוכות בתוך המכלול של חגי תשרי - נענועים שבין הגעגועים בראש השנה ויום כיפור והשעשועים שבשמיני עצרת ושמחת תורה - ומעמיק בשיטות השונות בראשונים היכן מנענעים בהלל. זהו קטע נוסף מהתועדות שמחת בית השואבה תשפ"ד, שהקדימה את 'מלחמת שמחת תורה', וחלקים ממנה כבר התפרסמו בשנתיים האחרונות.

א. לקיחה תמה ושמחה תמה

"אחתי רעיתי יונתי תמתי"
בארבעת המינים

כתוב "ולקחתם לכם ביום הראשון"^א. חז"ל דורשים "ולקחתם" – שתהיה לקיחה תמה. מה הכוונה? שהמינים מעכבים אחד את השני – אי אפשר לקחת אחד, שנים או שלשה. צריך לקחת את כולם יחד ושכולם יהיו כשרים. ידוע שחז"ל אומרים^ב שהמינים הם בעצם ארבעה סוגים של יהודים, וכמו ש"ראויים כל ישראל לשבת בסוכה

אחתי"^ג כך צריכים לקחת את כל המינים יחד, לקיחה תמה. זו ה"יונתי תמתי"^ד של חג הסוכות. הכלה מכונה בשיר השירים "אחתי רעיתי יונתי תמתי", ומתבקש להקביל את ארבעת הכינויים לארבעת המינים: "אחתי", רומזת לערבות, שנקראות "אחוונא" (והן רומזות לעצם הטבע היהודי^ה, ללא טעם וריח, השוה לכל נפש ממש, לכן מייחדין אותן בפני עצמן דווקא בהושענא-רבא, סיום ימי הדין והנצחון של כל עם ישראל – כל אחד ואחד "באשר

ג סוכה כז, ב.

ד שה"ש ה, ב; שם ו, ט.

ה על "אחתי רעיתי יונתי תמתי" כנגד מוטבעי-מורגש" מושכלי-כתר ראה לקו"ב לקונטרס ההתפעלות פ"ב אות לה; ברית הנישואין מאמר "אני ישנה ולבי ער", יין משמח ש"ג ח"ד תורה "אחתי רעיתי יונתי תמתי".

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. מוצאי י"ט תשרי תשפ"ד - עוד יוסף חי, יצהר.

א ויקרא כג, ט.

ב ויקרא רבה ל, יב.

כשם שחז"ל דורשים "ולקחתם" כ"לקיחה תמה" כך ראוי לפרש גם "ושמחתם" כ"שמחה תמה", שמה תמימה, כמו שהרבי אומר "שמחה בטהרתה"

מסבירים ש"ביום הראשון" במדינה ו"שבעת ימים" במקדש. איך אני יודע ש"שבעת ימים" במקדש? כי כתוב "ושמחתם לפני הוי' אלהיכם". הפסוק מתחיל "ולקחתם לכם", אני לוקח לעצמי לקיחה תמה, והמצוה הזו היא ביום הראשון, במדינה, אבל "לפני הוי' אלהיכם" צריך לשמוח "שבעת ימים". אנחנו רק אומרים זאת בדרך אגב.

שמחה תמה

בפסוק של ארבעת המינים יש שני פעלים, "ולקחתם... ושמחתם", ושניהם באותה צורה.¹ כשם שחז"ל דורשים "ולקחתם" כ"לקיחה תמה" כך ראוי לפרש גם "ושמחתם" כ"שמחה תמה", שמחה תמימה, כמו שהרבי אומר "שמחה בטהרתה".²

ב"לקיחה תמה" הפירוש שהכל מעכב, שצריכים את כולם יחד, ומכאן אלמד גם לגבי השמחה: צריכים לשמוח עם כל היהודים, עם כל הסוגים השונים, עד היהודים הכי פשוטים, שכנגד הערבות – זו התמימות של עם ישראל. אם לא שמחים יחד עם כל היהודים השמחה הזו היא לא שמחה, היא לא שוה. "ושמחתם" – "שמחה תמה", שמחה בטהרתה, שהיא דווקא כולם ביחד. שוב, זהו פירוש חשוב מאד של תמימות, "יונתי תמתי" – צריך להיות יונה תמה, תמימה, עם כל האברים שלה, ללא שום מום. ככה עם

הוא שם¹); "רעיתי", האהבה הרגשית שבלב, רומזת לאתרוג הדומה ללב² (אתרוג גם לשון תאוה, כנודע³); "יונתי", סוד "עיניך יונים"⁴, רומזת להדסים הדומים לעינים; "תמתי" רומזת ללולב, על שם התינומת השלמה שלו. הברכה היא על הלולב, הגבוה בארבעת המינים, שלכן כל המצוה נקראת על שמו – "על נטילת לולב" – ומההקבלה כעת מובן שהוא גם עיקר התמימות של "לקיחה תמה".

בסופו של דבר צריכים לחבר יחד את כל המינים – "אחת היא יונתי תמתי".

לקיחה במדינה ושמחה במקדש

בפסוק עצמו הלולב הוא השני – "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים ענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם לפני הוי' אלהיכם שבעת ימים". ידועה הקושיא של חז"ל⁵ איך הפסוק מתחיל "ביום הראשון" ונגמר ב"שבעת ימים". לכן יש דעה בירושלמי⁶ ש"ושמחתם... שבעת ימים" לא מדבר על הלולב אלא על שמחת שלמים, השמחה באכילת השלמים שמקריבים בבית המקדש. אבל הדעה השנייה בירושלמי היא שמדובר ב"שמחת לולב", וכך פשוט גם בבבלי.

אם כן, מהו ההסבר לסתירה-לכאורה שהפסוק מתחיל עם לקיחת לולב "ביום הראשון" ונגמר בשמחת לולב "שבעת ימים"?

יג שני השרשים, **לקח שמח**, בגימטריא **סכות**, ו"פ (ממוצע כל אות) **אנכי** (ט ברבוע, ג בחזקת ד), סוד ה"אנכי" של "אנכי אנכי" (ישעיה מג, כה; ועיי"ש פסוק יא ושם נא, יב – סה"כ ו"פ **אנכי**). שני השרשים במילוי עולים 1536, ו"פ (ממוצע כל אות) **אהרן** (טז ברבוע, ד בחזקת ד!). "ולקחתם... ושמחתם" עולה 1378, **בן** במשולש, והממוצע הוא 689, **נצח ישראל** (שמואל"א טו, כט), "דין נצח" בסכות האותיות באמצע, **קח מח**, עולות יחד **יוסף**, ו"פ **הוי**, והשאר עולה 1222, ב"פ **תורה בטול** פעמים **הוי**, ודוק. יד שיחת כי תצא י"ד אלול תשמ"ח.

1 בראשית כא, יז.

2 ויקרא רבה ל, יד.

3 ספר הקנה ד"ה "סוד סוכה". ספר הלכות תהלים לו: ובכ"ד (וראה תרגום בראשית ג, ו).

4 שם"ש א, טז; ד, א.

5 נוסח ברכת נטילת לולב.

6 פסחים ה, א.

יב סוכה פ"ג ה"א.

רבקה כד – "אני בינה [שמחה] לי גבורה [רננה דיצחק] כד, וד"ל). בכל אופן, באחרונים כד יש דיון האם עיקר ה"ירננו" הולך על המינים בעצמם או שהולך על האדם שצריך להיות בתנועה כאשר הוא לוקח את הלולב. למאי נפקא מינה? כשאנחנו עושים את הנענועים שלנו אין ענין דווקא לנענע חזק, שנשמע את קול העלים של הלולב, אלא פשוט עושים הולכה והובאה, שלש פעמים לכל רוח כד. אמרנו שמן התורה מספיק רק לקחת את הלולב ולהגביה אותו. אז מה הם הנענועים? הולכה והובאה, שלש

פעמים לכל צד. איפה הרינון כאן? איפה ה"אז ירננו עצי היער"? ויש מי שאומר שהרינון הוא מה שהאדם זו. כאן יש אסמכתא לאותם אדמו"רים שעושים 'ריקוד' שלם ו'הצגה' מלאה בנענועי הלולב – הם מפרשים את "אז ירננו" על עצמם, התנועות שהם עושים.

בכל אופן, עיקר הפירוש – כך כתוב בלבוש כד, בהלכה – ש"אז ירננו" הולך על "עצי היער", על המינים. לכן יש מנהג שעיקר הנענוע הוא בהושענא-דרבא. בכלל, הו"ר נקרא "יום ערבה" כט – בוחרים בו אחד מהמינים ועושים ממנו מצוה חשובה בפני עצמה. בכל אופן, המנהג שלנו – צריך לזכור, הרבה פעמים שוכחים – הוא לפני הלל של הושענא-דרבא להסיר את שתי הטבעות העליונות של הלולב. למה? כדי שלפחות פעם אחת יהיה "אז ירננו

המנהג שלנו לפני הלל של הושענא-דרבא להסיר את שתי הטבעות העליונות של הלולב. למה? כדי שלפחות פעם אחת יהיה "אז ירננו עצי היער", שהעלים ישמיעו קול, שיזוזו, יכססו

ישראל – יש לו הרבה אברים וכולו "יונתי תמתי", "אחת היא יונתי תמתי", פסוק של חג הסוכות טו.

ב. נענועי סוכות "ירננו עצי היער"

מן התורה מספיק רק להגביה את הלולב כדי לצאת ידי חובה טז – צריך רק לקיחה. הלקיחה צריכה להיות תמה, אבל די בהגבהה (היינו קנין הגבהה, "ולקחתם" לשון קנין, כנודע טז). מאיפה בא המנהג של הנענועים? זו מנהג של חז"ל, אותו מסמיכים טז על הפסוק "אז ירננו

עצי היער מלפני הוי' כי בא לשפוט את הארץ" טז – ה' בא לשפוט את הארץ בראש השנה ובעיקר ביום כיפור, כאשר עומדים לדין אומות העולם ולהבדיל אנחנו, ולא יודעים מי ניצח. כשמתברר שאנחנו נצחנו, "דידן נצח", שאנחנו יצאנו זכאים, יוצאים עם ארבעת המינים ומרננים איתם – "אז ירננו עצי היער". חז"ל דורשים שלרנן היינו לנענע – "כל חי מתנועע" כא. על מי כתוב שהוא מרנן? "יצחק ירנן" כב. **יצחק** הוא לשון חי, **קץ-חי** כג, ו"כל חי מתנועע", כל חי מרנן (בסוד "עבדו את הוי' בשמחה באו לפניו [ושמחתם לפני הוי' אלהיכם] **ברננה** [רמז לאשת יצחק,

טו השייכות של "תמתי" לחג הסוכות נתבארה יותר בחלק נוסף של ההתוועדות (ובהמשך חגי תשרי תשפ"ד).

טז סוכה לד, ב.

יז ראה גם שו"ת הרא"ש כלל לה אות ב.

יח תוספות שם לז, ב ד"ה "בהודו לה' תחילה וסוף". וכן בהלכות הרא"ש ג, כו.

יט דה"א טז, לג.

כ ויקרא רבה ל, ב.

כא ספר מפתח הרעיון לרבי אברהם אבולעפיה בסופו (אות ת).

כב נוסח תפלת מנחה של שבת.

כג זהר ח"א רנב, ב.

כד תהלים ק, ב.

כה משלי ח, יד.

כו ראה לבוש תרנא, ט.

כז שו"ע או"ח סי' תרנא, ח"ט. וברמ"א שם.

כח תרנא, ט.

כט רמב"ם הלכות קדוש החדש פ"ז ה"ז (ובכ"מ בראשונים).

ל ספר המנהגים חב"ד עמ' 68.

עצי היער", שהעלים ישמיעו קול, שיוזו, יכסכו. עד אז הטבעות על הלולב תופסות את העלים. רואים שצריך באמת להיות "אז ירננו עצי היער מלפני הוי" בפשוטו.

היכן מנענעים?

את עיקר הנענועים עושים בהלל^א – ב"הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו"^ב וב"אנא הוי'

הושיעה נא"^ג. כתוב^ד שכאשר אומרים את שם הוי' לא מנענעים, כך שב"הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו" מנענעים בשש מלים, לשש רוחות, ובשם הוי' לא מנענעים. ב"אנא הוי' הושיעה נא" יש שלש מילים לנענע בהן, כאשר לפי מנהגנו מנענעים בכל מלה לשתי רוחות. כתוב בהלכה^ה שיש שמחלקים אחרת, שני כיוונים ב"אנא", שלשה ב"הושיעה" ואחד ב"נא" – בפשטות זו חלוקה לפי ההברות. זה לא מנהגנו, אבל בכל אופן זהו מנהג יפה.

אמרנו שלפי כל השיטות כאשר אומרים את שם הוי' לא מנענעים, אבל גם כאן יש יוצא מהכלל. אחד הראשונים החשובים, רבי אברהם בן נתן הירחי, כתב ספר חשוב של מנהגי אשכנז – ספר המנהיג. הוא כותב^ו בפירוש שגם בשם הוי' מנענעים, בשונה מהכלבו ושאר הפוסקים שאומרים שבשם הוי' לא מנענעים.

צריך להבין – למה כן לנענע או לא לנענע כשאומרים את שם הוי'? היחיד בין הפוסקים הגדולים שמתייחס לדבר – כלומר, שנותן טעם, ולא רק אומר שלא מנענעים – הוא הלבוש.

**כאשר אני אומר
את שם הוי' צריך
הרבה כוונה,
כוונה מיוחדת,
ולכן אני לא יכול
לנענע – הנענוע
יפריע לי לכוון
בשם הוי'**

כידוע, אנחנו מאד אוהבים את הלבוש^ז, שכותב "הלכה בטעמה". הוא נותן אפילו שני טעמים, טובים ודי פשוטים, אבל עדיין נותן מקום אולי לחשוב על עוד משהו. הטעם הראשון שלו הוא שכאשר אני אומר את שם הוי' צריך הרבה כוונה, כוונה מיוחדת, ולכן אני לא יכול לנענע – הנענוע יפריע לי לכוון בשם הוי'. הטעם השני הוא מהפסוק שחזו"ל מביאים לנענועים, "אז ירננו עצי היער מלפני הוי' כי בא לשפוט את הארץ". כתוב בפסוק "מלפני הוי'" ולא 'בפני הוי'', כך שצריך לרנן, לנענע, לפני שאומרים את שם ה' – אבל מכאן אפשר ללמוד שתוך כדי אמירת שם ה' לא לנענע, רק "מלפני הוי'".

מה עוד אפשר לומר? שוב, נזכור שכולם אומרים שלא מנענעים, והלבוש נותן שני טעמים, אבל ספר המנהיג אומר שכן מנענעים בשם. יש פסוק חשוב במלאכי, על כהן צדק, "וּמִפְּנֵי נְשָׁמֵי נַחַת הוּא"^ח. פירוש הפסוק הזה ש"מפני שמי" של ה' האדם בחרדה גדולה, בבטול, "נחת" אפשר לפרש אפילו מלשון חתת, אבל כתוב^ט שפירושו שברון לב, כמו "לב נשבר"^י. כשאומרים את שם ה' צריך להיות "נחת הוא", להיות בבטול, וכשאני בטל אני לא יכול לרנן-לשחק ("נחת הוא" עולה י"פ בטול, בטול בכל עשרת כחות הנפש, וממילא חוץ מאמירה ה' הכל מושחק). רינון הוא משחק, "יצחק ירנן"^{יא}. הנענוע הוא משחק עם הלולב, ולא משחקים עם שם ה'.

כתוב "ומפני שמי נחת הוא", אבל אם לא נחשב את ו החיבור, רק "מפני שמי נחת הוא"

א לא סוכה לז, ב.

ב תהלים קיח, א.

ג שם פסוק כה.

ד שו"ע או"ח סי' תרנא, משנ"ב ס"ק לז.

ה תורה לשמה סימן קפד.

ו ספר המנהיג הלכות אתרוג סעיף לה.

ז ראה גם שיעורי ט"ו אלול תשע"ד וג' אדר תשע"ח.

ח מלאכי ב, ה.

ט ראה רד"ק על הפסוק.

י תהילים נא, יט.

יא נוסח תפלת מנחה לשבת.

כשהרבי הקודם מביא את הענין של יתוודה בלחש הוא אומר קודם כל שזו המדרגה הכי גדולה של התשובה של ראש השנה, וזה "כבן שמתגעגע לאביו"

דבר, שותקים, ומה עושים? לפי קבלה אחת מציירים את הפנים של הרבי. ציור הפנים של הרבי הוא לא סתם לצייר את הפנים שלו. כשהרבי הקודם מביא את הענין של יתוודה בלחש הוא אומר קודם כל שזו המדרגה הכי גדולה של התשובה של ראש השנה, וזה "כבן שמתגעגע לאביו".^א הוא לא כותב לצייר את הרבי – הוא כותב שה"יתודה בלחש" היינו הגעגועים של בן לאבא שלו, וזהו שיא התשובה

של ראש השנה. אם כן, יוצא שיום הגעגועים הוא ראש השנה וימי הנענועים הם חג הסוכות. כידוע, גם יום כיפור נקרא ראש השנה בתנ"ך, בספר יחזקאל^א, וגם הוא שייך לגעגועים.

אחרי הגעגועים בראש השנה ויום כיפור, ימי הנענועים הם סוכות, ובסוף באים השעשועים. שעשועים הם תפלת הגשם, שהיא הזיווג של שמיני עצרת ושמחת תורה^ב. כלומר, בשמחת תורה אנחנו כבר עוברים שלב, עוברים מהלך, מנענועים לשעשועים (אכן, השמחה שבסוף היא המכוון מראש, והרמז: ר"ת געגועים-נענועים-שעשועים בגימטריא **שמחה**).

צריך את שלשת המהלכים לפי הסדר הזה – קודם געגועים חזקים מאוד, עצמיים מאוד. הרבי הרש"ב היה אומר^ג שכאשר מנגנים ניגון העיקר הוא ההתחלה, הגעגועים, הם היסוד של הכל – לפי הגעגועים כך הנענועים ובסוף השעשועים. השלישיה הזו מאוד יסודית אצלנו היא גם על דרך הכנעה-הבדלה-המתקה. היות שעכשיו למדנו שהנענועים הם בחינת "יצחק ירנן", "אז ירננו עצי היער", נלמד שהגעגועים הם אברהם אבינו והשעשועים הם יעקב אבינו. אפילו יש

שוה בדיוק 1000 – **ישראל בעל שם טוב** (השלמות של "תלמיד ותיק" שכל מה שהוא עתיד לחדש כבר נאמר למשה מסיני^ד, כנודע^ה), שנולד בשנת נח"ת^ו. "נחת" לשון פחד, אבל אפשר לפרש שיש כאן רמז לשנת נח"ת, רמז מובהק שמובא בחסידות^ז לשנת לידת מורנו הבעל שם טוב^ח. אני יכול לפרש "נחת הוא", כמו "דברי חכמים בנחת נשמעים"^ט. כשאני לוקח את הלולב ומנענע אותו אין נחת

– נחת היא ניותא, מנוחה. לכן אפשר לפרש על פי פשט ש"נחת" היינו פחד ואפשר לדרוש שהוא לשון נחת – ואולי יש קשר ביניהם – וכשאני אומר את שם ה' צריך להיות בנחת, וממילא לא מנענעים.

געגועים-נענועים-שעשועים

זה מביא אותנו לנושא כללי אצלנו, שדברנו עליו בעבר. אחת השלישיות אצלנו – כמו הכנעה-הבדלה-המתקה^י (שבאמת מקבילה) – היא געגועים-נענועים-שעשועים^י. חג הנענועים הוא סוכות. כתוב שלפני נענועים צריך להיות געגועים. מתי עיקר הגעגועים בשנה?

כתוב במחזור שבין הסדרים של התקיעות "יתודה בלחש". מה הכוונה? יש הוה-אמינא שבאמת צריך לומר משהו, איזה וידוי בלחש, אבל לפי המסקנה בחסידות לא אומרים שום

מב ויקרא רבה כב, א.

מג ראה כתבי רח"א ביחובסקי עמ' נג ובכ"ד.

מד לוח היום יום ח"י אלול.

מה לקד"ח ח"א שיחת ליל ב' כסלו תרצ"ג ס"א; סה"ש ה'תש"ג עמ' 146; שם עמ' 188.

מו וכעבור **בטול** שנים מלידת הבעש"ט – בשנת **נחת** – נולד אדמו"ר הזקן, ובחב"ד העיקר הוא הבטול.

מז קהלת ט, יז.

מח כתר שם טוב (קה"ת) אות כח. ובכ"ח.

מט יין משמח ח"ד תורה "געגועים נענועים שעשועים".

נ לקד"ח ח"א שיחת שמע"צ ושמח"ת תרצ"ד.

נא יחזקאל מ, א.

נב שעה"כ דרושי ר"ה דרוש א.

נג ראה שה"ש תורת שלום שמח"ת פר"ת.

גימטריא יפהפיה לדבר הזה: אין בתנ"ך געגועים ונענועים, אבל יש שעשועים – "שעשועים יום יום"^{נד} ו"ילד שעשועים"^{נה}. כאשר כתוב בתנ"ך כתוב חסר, בלי ו – "שעשועים". אם נאמר שהכל על אותו משקל, ונכתוב הכל בלי ה-, **געגועים-נענועים-שעשועים** נראה ששוה פעמיים **אברהם-יצחק-יעקב**^{נו}.

נענוע בישועת ה' לבדו

נאמר עוד דבר: יש בגמרא

מחלוקת מפורשת בסוף מסכת סוכה^{נד} מתי עושים את הנענועים בהלל. בית הלל אומרים שעושים את הנענועים רק ב"אנא הוי' הושיעה נא" ובית שמאי אומרים שעושים גם ב"אנא הוי' הצליחה נא". הלכה כבית הלל, כמובן. מתי עוד מנענעים? ב"הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו" בתחלה ובסוף, הראשון והאחרון, "נעוץ סופן בתחלתן"^{נה} – זה פשיטא. המחלוקת היא לגבי הנענועים באמצע, כאשר לפי בית הלל מנענעים דווקא ב"אנא הוי' הושיעה נא" ולא ב"אנא הוי' הצליחה נא". פארוואס? למה?

הפסוק הבא אחרי פסוק האסמכתא של הנענועים, "אז ירננו עצי היער", הוא "הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו". איפה כתובים הפסוקים האלה בכלל? אלה הפסוקים שדוד המלך אמר כאשר העלה את ארון הקדש לירושלים, שירה שלמה. יש שם יחידה של רביעית פסוקים אותה אנחנו אומרים כל בקר ב"יהי כבוד": "אֲזַיְרְנֶנּוּ עֲצֵי הַיָּעַר מִלְפְּנֵי הוֹי' כִּי בָא לְשִׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ. הוֹדוּ לַהוֹי' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ. וְאָמְרוּ

**הכח שה' נותן
לנו לעשות חיל
הוא חשוב מאד,
כל תיקון המדינה
ותיקון הצבא
תלוי בו, אבל לא
בשביל לרנן לה' –
בכל אופן, יש שם
עדיין שמץ של
ישות**

הושיענו אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְקִבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהַדֹּת לָשֵׁם קִדְשָׁךְ לְהַשְׁתַּבַּח בְּתִהְיוֹתְךָ. בְּרוּךְ הוֹי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן וְהִלֵּל לַהוֹי'^{נט}. בכל אופן, מה לומדים לעניננו מסמיכות הפסוקים? שאת הנענועים, "ירננו עצי היער", אומרים פעמיים ב"הודו להוי' כי טוב" ופעמיים ב"אנא הוי' הושיעה נא", "הושיענו אלהי ישענו" – אסמכתא יפהפיה.

למה בית שמאי רוצים

שנענוע גם ב"אנא הוי' הצליחה נא" ולמה בית הלל לא רוצים שנענוע שם? כל ה"אז ירננו עצי היער מלפני הוי' כי בא לשפוט הארץ" היינו הלל והודיה לקב"ה, שהכל הוא, הכל נסים שלו – אפילו לא "הוא הנתן לך כח לעשות חיל"^ס, רק הוא. מה פירוש "אנא הוי' הצליחה נא"?

כדי להבין צריך להקדים: למה אומרים פעמיים "אנא הוי' הושיעה נא" ופעמיים "אנא הוי' הצליחה נא"? כתוב^{סא} שכנגד יִהְיֶה-ה' צריך לכוון? ש"אנא הוי' הושיעה נא" הראשון כנגד שם **עב**, השני כנגד שם **סג**, ושני "אנא הוי' הצליחה נא" כנגד שם **מה** ושם **בן** – ארבעת המילויים העיקריים של שם הוי', שהם בעצמם כנגד יִהְיֶה-ה'^{סב}. שני הראשונים הם "הנסתרת להוי' אלהינו", הכל ה' לבדו, ושני האחרונים הם "והנגלת לנו ולבנינו"^{סג}, "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל". הכח שה' נותן לנו לעשות חיל הוא חשוב מאד, כל תיקון המדינה ותיקון הצבא תלוי בו, אבל לא בשביל לרנן לה' – בכל אופן, יש שם עדיין שמץ של ישות. צריך

נד משלי ח, ל.

נה ירמיה לא, כ.

נו שלשת האבות עולים **יא** פעמים **חן**, כך שהשלישיה הזו עולה **כב** (**חן** במ"ס) פעמים **חן**.

נז סוכה לז, ב.

נח ספר יצירה פ"א מ"ז.

נט דה"א טז, לג"ל.

ס דברים ח, יח.

סא ראה גם שיעור א' אייר תשע"ד; י"ג אדר תש"פ.

סב ראה ע"ח ש"ה פ"א (מ"ח); שמ"ב פ"ד (מ"ק).

סג דברים כט, כח.

אם מתייחסים לשם ה' כדבר שנתפס - ודאי יש בו קדושה מיוחדת, אבל בכל אופן אני יכול לתפוס אותו - אפשר לנענע תוך כדי אמירת ה'

גם בספר התניא^{סח}. בשם הוי' התחתון, לשון הויה, יש תפיסה מסוימת – נתפס בדעת תחתון שאני היש ולמעלה האין המהוה אותי. לא שאני מבין את האין, אבל אני מרגיש את מציאותו. אם השם הזה נתפס אז לא שייך בטול מוחלט של "מפני שמי נחת הוא", וממילא אפשר גם לנענע. התפיסה כאן היא בדיוק כמו ב"אנא הוי' הצליחה נא", שגם בו שם הוי'. אם מתייחסים לשם ה'

כדבר שנתפס – ודאי יש בו קדושה מיוחדת, אבל בכל אופן אני יכול לתפוס אותו – אפשר לנענע תוך כדי אמירת ה'. הלבוש אמר שצריך כוונה יתרה לה מפריעים הנענועים. הכוונה היתרה היא בעצם ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^{סט}, ושם ודאי הנענועים מפריעים, אבל אם יש איזה ממד של תפיסה חיובית בשם ה', שהוא שם התואה, לשון הויה – אפשר גם לנענע שם, עם הכוונה הזו.

עד כאן עוד ווארט לגבי הנענועים, ואיך נענועי סוכות הם ממוצע בין געגועי ראש השנה לשעשועי שמיני עצרת ושמחת תורה.

סח שער היחוד והאמונה פ"ד.

סט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

את הישות הזאת בשביל "לתקן עולם במלכות שדי"^{סד}, צריך את ההצלחה – היא "והנגלת לנו ולבנינו" – אבל התודעה שה' עושה הכל, "הוי' ילחם לכם ואתם תחרשון"^{סה}, "ישועת הוי' כהרף עין"^{סו}, היא ב"אנא הוי' הושיעה נא" ושם צריך לנענע. מנענעים בב"הודו להוי' כי טוב כי לעולם חסדו" ופעמיים ב"אנא הוי' הושיעה נא", "הנסתרת לנו להוי' אלהינו", ולא ב"והנגלת לנו ולבנינו". אף על פי ש"לפני שמי נחת הוא", ואין שם שלם בלי זה, לא מנענעים שם.

שיטת המנהיג

צריך רק עוד להסביר את שיטת ספר המנהיג, שכן מנענעים בשם הוי'. כמו שהאבן עזרא מסביר ב"הוי' הוי'"^{סז} לפני יג מדות הרחמים – יש הוי' שהוא שם העצם, שאין לו פירוש בכלל, ויש הוי' שהוא שם התואה, על שם שהוא מהוה את העולם בכל רגע תמיד יש מאין, כמו שכתוב

סד נוסח "עלינו לשבח".

סה שמות יד, יד.

סו ביטוי שגור בספרות ישראל. ראה מנחה ליהודה עמי 28-27.

סז ראב"ע על שמות לד, ו.

שיעור

שמחת בית השואבה (ח"ד)

ארבעת המינים וחגי תשרי

בחסידות^ח שזהו סוד צל הסוכה, "וסוכה תהיה לצל יומם מחורב"^ט, "צלחה מרובה מחמתה"^י – "חמתה" היינו התלהבות, חום הלב, ו"צלחה" הוא קרירות יחסית של המוחין, ובסוכה המדות אהבה ויראה עלו והתעצמו עם המוחין.

לולב - ראש השנה

הלולב, "כפת תמרים", שייך לראש השנה בו אוכלים תמרים לסימן טוב, כמפורש בגמרא^{יא} (אמנם מוזכרים עוד פירות, אבל נראה שהתמר הוא העיקרי וממנו השתלשלה גם אכילת תפוח בדבש, התמר והתפוח סמוכים בפסוק "גם תמר ותפוח"^{יב}). הסימן הטוב הוא הן במתיקות התמרים^{יג}, הנקראים "דבש" בשבעת המינים^{יד}, והן בשמם כמו בנוסח "יהי רצון" שאומרים באכילתם "שיתמו שונאינו"^{טו} (וכמו "הרואה תמרים בחלוס תמו עונותיו, שנאמר תם עונך בת ציון"^{טז}).

תמר הוא תם מר (כפירוש הרב המגיד^{יז}),

א. הקבלת ארבעת המינים

"וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר פַּתְתִּים תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעַרְבֵי נַחַל"^א. ארבעת המינים מקבילים יפה לחגי תשרי: "פרי עץ הדר", סוכות; "כפת תמרים, ראש השנה; "ענף עץ עבות", יום הכיפורים; "ערבי נחל", הושענה רבה. ונבאר אחד לאחד.

אתרוג - סוכות

"פרי עץ הדר" שייך במיוחד לחג הסוכות עצמו. המיוחד באתרוג (מכל פירות האילנות) הוא היותו "גדל על כל מים", וזהו פירוש שמו "הדר" מלשון אידור (מים)^ב, וכן סוכות הוא 'חג המים' – "בחג נדונין על המים"^ג, ובו מיוחדת מצות ניסוך המים ושמחת בית השואבה. בפנימיות, סוד ניסוך המים הוא ההתכללות והבטול של המדות בעצם המוחין דאבא. יין הוא התלהבות גלויה, "אין שמחה אלא ביין"^ד ו"אין אומרים שירה אלא על היין"^ה, שייך לבניה, "אם הבנים שמחה"^ו. ואילו המים שקטים, "מי השלח ההלכים לאט"^ז, מוחין דאבא, בטול. עוד מוסבר

ח ראה תורת שמואל תר"מ ד"ה סוכה שחמתה (עמ' תקנז).
ט ישעיה ד, ו.
י סוכה פ"ב מ"ב.
יא הוריות יב, א. כריתות ו, א.
יב יואל א, יב.
יג רש"י כריתות שם "והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי".
יד דברים ח, ח.
טו שו"ע או"ח תקפג, א. ובר"ן ראש השנה יב, ב בשם רב האי גאון "יתמו עונותינו או יתמו אויבינו".
טז ברכות נז, א.
יז אור תורה וישלח נ.

נערך ע"י יוסף פלאי, מהתועדות מוצאי י"ט תשרי תשפ"ד, ישיבת עוד יוסף חי.
א ויקרא כג, מ.
ב סוכה לה, א (ביוניט עתיקה מים הם אידור־הידרו).
ג ראש השנה פ"א מ"ב.
ד פסחים קט, א.
ה ברכות לה, א.
ו תהלים קיג, ט.
ז ישעיה ח, ו.

בשמים ביום הכיפורים (כדי להשלים למאה ברכות^{לג}, ובפרט הזכירו הפוסקים להריח הדס^{לד}). יום הכיפורים הוא יום של טהרה, "לפני ה' טהרו"^{לה}, "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים"^{לו}, והטהרה מעלה ריח טוב ("הטהרה נטלה את הריח"^{לי}, ולמי שיש חוש ריח עדין נאמר "טהרה יש בך"^{לז}).

ערבה - הושענא רבה

השייכות של "ערבי נחל" להושענא רבה היא הפשוטה ביותר. מצות היום המיוחדת היא נטילת ערבות, והוא נקרא במשנה "יום שביעי של ערבה"^{לט} (וגם "יום ערבה"^מ ואפילו רק "ערבה"^{מא} או "ערבתא"^{מב}). הערבה דומה לשפתים, ובהושענא רבה מרבים להתפלל בשפתיים ולזעוק הושענא.

נאגוד את ארבעת המינים עם ארבעת החגים: **פרי עץ הדר חג הסוכות, כפת תמרים ראש השנה, וענף עץ עבת יום הכפרים, וערבי נחל הושענא רבה** = 5476 = 74, **עד**, ברבוע, עדות כפולה, ה' מעיד עלינו "עד ה' בכס"^{מג} ואנו מעידים עליו "אתם עדי נאם ה'"^{מד}. עד גם לשון עדי, קישוט – לאחר חטא העגל "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב"^{מה}, וכעת בחגי תשרי וארבעת המינים חוזר העדי מהר חורב. והנה 5476 לחלק לארבע, דהיינו הערך הממוצע של ארבעה הזוגות = 1369, **יחידה** ברבוע (יחידה שבנפש) = "**ורוח**

ומלשון תמורה^{נח}, תמה המרירות ותמורתה באה המתיקות, "תכלה שנה וקללותיה [מר] תחל שנה וברכותיה [מתוק]"^{נט}, המרירות עצמה הופכת למתיקות (כמו עץ התמר היכול לגדול על מים מלוחים ולהפוך אותם לפרי מתוק). בפנימיות, התמורה של התמר היא האור החדש היורד לעולם בראש השנה^{נז} – האור הקודם הסתלק ובתקיעת השופר יורד אור חדש. בשבעת המינים התמר הוא כנגד המלכות^{נח}, וכן בראש השנה מתחיל בנין המלכות.

הלולב גבוה מכל ארבעת המינים, ולכן עליו מברכים^{נב}, מתאים לראש השנה, הראש הגבוה של השנה כולה. ורמז: **כפת תמרים** = 1190 = **"הנה ישיכל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"**^{נב}, כנגד הלולב הגבוה מאד מכל המינים, ויחד עם **ראש השנה** (861, משולש **אם**) = 2051, **ישראל** במספר קדמי, היינו **לי ראש**^{נב} (ראש השנה).

הדס - יום הכיפורים

ההדס, "ענף עץ עבות", כנגד יום הכיפורים. המיוחד בהדס הוא הריח (אין בו טעם אבל יש בו ריח^{נד}), "דבר שהנשמה [ולא הגוף] נהנית ממנו"^{נז}. גם ביום הכיפורים אין הנאת הגוף, "תענו את נפשותיכם"^{נח} (בחמשה ענויים^{נח}), "כולו לה"^{נז} ולא "לכם"^{נט}, כמו העולם הבא שאין בו אכילה ושתייה^{נז}, אבל הנאת הריח מותרת^{נא}, כדברי הגאונים שבברית מילה שחלה ביום הכיפורים מברכים על הדס^{נב}, ובכלל טוב ורצוי להריח

לג הפוסקים הנזכרים בהערה לא. לד ספר סדר היום, חיוב מאה ברכות בכל יום "ולכן ראיתי טוב ליקח מעט בשמים או הדס ומשעה לשעה יריח בה ויברך".

לה ויקרא טז, ל.

לו משנה סוף יומא.

לז סוטה מח, א.

לח סוטה מט, א.

לט סוכה פ"ד מ"ג.

מ שאילתות שאילתא סז ובעוד לשונות הראשונים.

מא ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח "זאותי יום יום ידרשון זו תקיעה וערבה" (וראה עלי תמר שם).

מב ירושלמי סוכה פ"ד ה"א.

מג שמואל"א יב, ה.

מד ישעיה מג, י.

מה שמות לג, ו.

יח מנחת שי מלכ"א ט, יח.

יט לפי מגילה לא, ב. פיוט 'אחות קטנה'.

כ ראה תניא אגה"ק יד.

כא ספר הלקוטים ולקו"ת פרשת עקב.

כב כמבואר בסוכה לז, ב.

כג ישעיה נב, יג.

כד ספר הליקוטים וישב.

כה ויקרא רבה ל, יב.

כו ברכות מג, ב.

כז ויקרא טז, כט.

כח יומא פ"ח מ"א.

כט ראה פסחים סח, ב.

ל ברכות יז, א. ראה חדא"ג מהרש"א יומא פב, ב.

לא מגן אברהם מו סק"ג; תריב סק"ד. שו"ע אדה"ז תריב, ז.

לב רשב"א וריטב"א עירובין מ, ב.

אלהים מרחפת על פני המים^מ, "זה רוחו של מלך המשיח"^{מח}.

ב. ארבעת פסוקי "והיה"

בהפטרת חג הסוכות, בספר זכריה, יש ארבעה פסוקים סמוכים המתחילים ב"והיה" (תופעה מיוחדת בכל התנ"ך): "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא יִהְיֶה אוֹר וְקִרְוֹת וְקַפְאוֹן. וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה וְהָיָה לְעֵת עֶרֶב יִהְיֶה אוֹר. וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מִיַּם חַיִּים מִירוּשָׁלַם חֲצִצִּים אֶל הַיָּם הַקָּדְמוֹנִי וְחֲצִצִּים אֶל הַיָּם הָאֲחֵרוֹן בְּקִיץ וּבְחֹרֶף יִהְיֶה. וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד"^{מח}.
 "אין והיה אלא לשון שמחה"^{מט}, מתאים לסוכות "זמן שמחתנו", "אין והיה אלא מיד"^נ, שהשמחה תהיה עכשיו, תכף ומיד ממש. **והיה** הוא גם צירוף הוי' של חדש תשרי. בארבעת הפסוקים יש חמש פעמים "והיה", כנגד המשכת חמשה חסדים מעטרא דחסדים של הדעת. והנה ארבעה פסוקים אלו מקבילים יפה לארבעת חגי תשרי – ראש השנה, יום הכיפורים, חג הסוכות ושמיני עצרת. בהתבוננות הקודמת על ארבעת המינים מנינו את הושענה רבה כזמן הרביעי והאחרון, כיון שבשמיני עצרת אין נטילת לולב, אבל כעת נכלול את הושענה רבה בסוכות ונמנה את שמיני עצרת (שהוא "רגל בפני עצמו"^{נב}).

"והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון" – ראש השנה. תוכן הפסוק הוא שהאור הקודם מתבטל ויש אור חדש, לא יהיה אור חשוך וקלוש של העולם הזה אלא אור אחר (ויש מפרשים שהוא כמו הפסוק "לא יהיה לך השמש לאור יומם ולנגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם"^{נב}), וכן "אור יקרות" הוא אור השמש

"וקפאון" הוא אור הירח, אור חוזה. זהו הענין של ראש השנה, בו האור של השנה החולפת בטל ונמשך אור חדש שלא היה מעולם. בכל ראש השנה זה 'בקטן', אבל כשיבוא המשיח יהיה בגדול מאד, האור של העולם הזה שאנו מכירים יבטל ויבוא האור החדש.

"והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור" – יום הכיפורים. "יום אחד" הוא יום הכיפורים, כפי שנקרא בתורה "אחת בשנה"^{נג} (וכן "ימים יוצרו ולא אחד בהם"^{נד} הוא יום הכיפורים^{נד}). "הוא יודע לה'" – יום הכיפורים שכולו לה'. "לא יום ולא לילה" – הכל המשך אחד, גם בלילה ערים (כמו הכהן הגדול בבית המקדש, וכן אנחנו שמים את הטלית והקיטל לפני "כל נדרי" ונשארים כך עשרים ושש שעות...). "והיה לעת ערב" – הוא הזמן של תפלת נעילה לעת ערב, ואז "יהיה אור", אור גדול שלא שערנו כמותו.

"והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם" – חג הסוכות. פסוק זה שכולו מדבר על המים מתאים לחג הסוכות בו נידונים על המים ומנסכים את המים על המזבח. על המים החיים היוצאים מירושלים גדלים יחד כל ארבעת המינים, ובמיוחד "ערבי נחל" החותמים את חג הסוכות ביום הושענה רבה. "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד" – שמיני עצרת ושמחת תורה. בסוף באים השעשועים של שמיני עצרת ושמחת תורה, סוד הזיווג^{נז} ותחילת העיבור של הנשמות החדשות (כאשר הלידה היא בשביעי של פסח), שלמות של "יהיה הוי' אחד ושמו אחד".

מו בראשית א, ב.

מז בראשית רבה ב, ד.

מח זכריה יד, יט.

מט לפי בראשית רבה מב, ג.

נ ספרי ראה פייסקא ג.

נא ראש השנה ד, ב.

נב ישעיה ס, יט.

נג שמות ל, י.

נד תהלים קלט, טז.

נה ילק"ש תהלים תתפח.

נו שער הכוונות דרושי חג הסוכות ט.

שיעור

מבן אדם לבן נח, בן אברהם, בן ישראל ובן ה'

"הוי אל עולם"

קיצור מהלך השיעור

שיעור נוסף בסדרת שיעורי המבוא לתנ"ך - שנמסרים באנגלית ומיועדים לכל באי עולם - מעמיד סולם של עליה לאנושות כולה. נקודת המוצא היא הגימטריה של המלים **תורה נביאים-כתובים**, המחברת אותן לפתיחת התורה, "**בראשית ברא אלהים**", ולקריאה של אברהם אבינו לכל האנושות, "**ויקרא שם בשם הוי אל עולם**". ההסבר התוכני של הרמזים מגלה על ה'שדרוג' של האנושות - מבני-אדם לבני-נח, מבני-נח לבני-אברהם, מבני-אברהם לבני-ישראל ובסופו של דבר מבני-ישראל לבני-הוי'. שיעור קצר שהוא דוגמה יפהפיה לרמז שחושף עולמות שלמים של תוכן.

הבריאה והתנ"ך

נלמד היום עוד הקדמה חשובה לתנ"ך: שלש המילים הראשונות של התנ"ך הן **"בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים"**. שלש המלים הללו מתארות את פעולת הבריאה האלקית, בעוד המשך הפסוק - **"אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ"** - כבר מתייחס לתוצאה של הפעולה הזו. והנה, הערך של שלש המלים הללו בגימטריה הוא 1202, שהוא גם הערך המדויק של שמות שלשת חלקי התנ"ך - **תורה נביאים כתובים!**

השוויון המדהים הזה בין שמות שלשת חלקי התנ"ך לשלש המלים הראשונות בתנ"ך, תמצית תיאור הבריאה, מלמד שבריאת העולם מתבצעת דרך ערוצי האותיות האלקיות, דבר ה' כפי שהוא מופיע בכל שלשת חלקי התנ"ך.

כפי שלמדנו בשיעורים קודמים^א, שלשת חלקי התנ"ך, תורה-נביאים-כתובים, מקבילים לשלשת כחות השכל, חכמה-בינה-דעת. כך אפשר להסביר גם את שלש המלים "בראשית ברא אלהים", כח הבריאה עליו נאמר "הוי" בחכמה יסד ארץ, כונן שמים בתבונה, בדעתו תהומות נבקעו^ב: תרגום ירושלמי למלה "בראשית" הוא "בחוכמא" - חכמה-תורה ("אורייתא מחכמה נפקת")^ג; "ברא" שייך לבינה-תבונה

נרשם ונערך באנגלית ע"י משה גנוט. עריכת תרגום איתניאל גלעד: לא מוגה. סקירת התנ"ך (7) י"ב סיון פ"ה - כפ"ח (הקלטה באנגלית).

א שיעורים 4-3 בסדרה - נדפסו בגליון שלח תשפ"ה.
ב משלי ג, יט. "הוי" בחכמה יסד ארץ" היינו נסב"ת של הפסוק - "בראשית" ואת הארץ; "כונן שמים בתבונה" היינו "ברא" את השמים; "בדעתו תהומות נבקעו" היינו גילוי הלא-מודע, תהומות הנפש, "דעת אלהים" כמבואר בפנים.

ג זהר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

דעת-רחמים עולה שלש פעמים
"בראשית" (העולה גם **"שלשה**
דברים יחד"^{טז}, כנודע)!

קריאת אברהם

והנה, אותו מספר בדיוק 1202
 שוה לעוד ביטוי יסודי בספר
 בראשית, שנאמר על אברהם
 אבינו – **"וַיִּקְרָא שְׁם בְּשֵׁם הוּא'**
אֵל עֹלָם"^{טז} (כאשר שלש המלים
 האחרונות, **"הוּא' אל עולם"** –
 עיקר קריאת אברהם – עולות
"ברא", ושלוש המלים הראשונות, **"ויקרא שם**
בשם", עולות **"בראשית... אלהים"**).

כדי להבין את המשמעות הפנימית של
 הרמז הזה, שמחבר באופן מיוחד את התנ"ך
 עם הבריה וגם עם קריאתו של אברהם אבינו
 לכל באי עולם, צריך לדבר על סולם העליה של
 האנושות כולה:

שדרוג האנושות

על אברהם אבינו, הראשון משלשת האבות
 – שהוא אבי כל גרי-הצדק^{טז} – קובעת התורה
 במפורש שהוא **"אָב הַמּוֹן גּוֹיִם"**^{טז}. איך הוא אבי
 כל הגוים? כאשר הגוים מאמינים באלוקי אברהם
 ופועלים לפי דרכו הרי הם בניו של אברהם והוא
 אביהם. כלומר, אברהם הוא לא רק האב הראשון
 של עם ישראל, אלא הוא גם אבי כל הגוים
 המאמינים.

בדרך כלל מכנים את הגוים המאמינים,
 המקיימים את המצוות בהן מחייבת אותם
 התורה, בני נח. כל האנושות אכן באה מזרעו
 של נח, אבל עוד קודם לכן כולנו בניו של
 אדם הראשון. מדוע, אם כן, לא לקרוא לגוים
 המאמינים בני אדם? להיות בן טוב של אדם

"אלהים" רומז
לפסוק "דעת
אלהים בארץ"
– גילוי האלקות
בתוך הנשמה
שבארץ, בסוד
"אני אמרתי
אלהים אתם"
– דעת-כתובים

(**"אמא מקננא בכורסיא"**^{יז}) –
 בינה-נביאים (פנימיות הבינה
 היא שמחה, שמחת הנביאים^{יח});
"אלהים" רומז לפסוק "דעת
אלהים בארץ" – גילוי האלקות
 בתוך הנשמה שבארץ, בסוד
"אני אמרתי אלהים אתם"^{יט} –
 דעת-כתובים^{יח} (בהם רוח הקדש,
 האלקות, מתגלה מתוך האדם^ט).
 כפי שלמדנו, כחות השכל
 יורדים גם לכל הרמות הרגשיות
 של הנשמה, שכל ולב מחוברים
 יחד. בפרט, ל**"בראשית"** (אותיות **שבי-ראת**),
 חכמה-תורה, שייכת היראה (יראה עילאה,
 בטול דחכמה) – **"ראשית חכמה יראה הווי"**^{יא}
(יראת בגימטריא תורה). תכלית כל התורה היא
"ליראה את הווי"^{יב}, ומתוך כך לשמור את כל
 מצותיו. ל**"ברא"**, תבונה-נביאים, שייכת אהבה
 רבה שבבינה^{יג} (נביא הוא לשון ביאה, **"ונבא לבב**
חכמה"^{יד}, דבר ה' **"בא לו"** והוא נוהג לפיו – גם
 בהוראת שעה, המותרת רק לו – הכל מתוך
 תודעת **"דע מאין באת"**^{טו} ששייכת ל**"ברא"**, בריאה
 יש מאין. ל**"אלהים"**, דעת-כתובים, שייכת מדת
 הרחמים (הנמשכת מהדעת). והנה, **"בראשית**
ברא אלהים" ועוד **חכמה-יראה תבונה-אהבה**

ד תקו"ז ו (כג, א).

ה ראה שבת ל, ב ורמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ז ה"ד.

ו הושע ד, א.

ז תהלים פב, ו.

ח והנה, בתרגום התורה ליונית כתבו החכמים **"אלהים**
ברא בראשית" (מגילה ט, א) – רמז מובהק לכך שעבור הגוים
 יש להתחיל מכתובים דווקא!

ט ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' מט.

י תקו"ז תקון ג (יח, א).

יא תהלים קיא, י. והנה, **חכמה-יראה** עולה **"ברא אלהים"**,
 וממילא הכל **בראשית חכמה-יראה** עולה **"בראשית ברא**
אלהים" – הכל כלול בחכמה, ודוק.

יב דברים י, יב; שם יז, יט; שם לא, יג.

יג לקו"ת בלק עה, ב. ובכ"מ.

יד תהלים צ, יב ובמפרשים.

טו אבות פ"ג מ"א.

טז רבי אברהם אבולעפאי, חיי העולם הבא.

יז בראשית כא, לג.

יח ראה גם רמב"ם הלכות ביכורים פ"ד ה"ג.

יט בראשית יז, ה.

"דרך ארץ" קדמה לתורה,^כ קודם כל האדם חייב להיות בן אדם, א מענטש, בן של אדם

של האנושות. הנקודה שאנחנו מסבירים כעת היא שהעולם נברא כדי שהאנושות תשתדרג מעת לעת. בני אדם נועדו להשתדרג ולהפוך לבני נח. בשלב הבא, בני נח נועדו להשתדרג ולהפוך לבני אברהם. זו נקודה מאד חשובה וגם מאד מעשית, שנוגעת לכל

האנושות בימינו אלה ממש – כל האנושות ודאי מסוגלת, ובעומק לבה גם משתוקקת, להפוך לבני אברהם. הגיע הזמן להשתמש בטרמינולוגיה חדשה, ובמקום המונח המקובל, בני נח, אנחנו רוצים שכולם יהפכו לבני אברהם – שכל אחד יהיה בן אברהם וכל אחת תהיה בת אברהם. שוב, כך התורה אומרת בפירוש על אברהם – "אב המון גוים".

מבן נח לבן אברהם

מה ההבדל בין בן נח לבן אברהם? כמו שאמרנו, בכל השלבים, ההבדל נוגע למצוה המהותית ביותר משבע מצוות בני נח – איסור עבודה זרה, האיסור להשתחוות לפסלים או להתפס לשקר, לאשליה, שיש ריבוי של אלהים-אלילים.

מכיוון שבני נח כבר מצווים להאמין בא-ל אחד, אנחנו עלולים לחשוב שאין הבדל בין בני נח לבני אברהם, אך למעשה יש הבדל גדול בין השניים:

ההבדל טמון בקריאת אברהם אבינו לכל האנושות שכבר הוזכרה – "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם".^{כא} בחסידות^{כב} מודגש שאברהם לא קרא לה' 'אל העולם', שמובנו אלוהי-העולם, אלא "אל עולם", המלמד שבעומק ה' והעולם זהים, "אל עולם" – הא-ל יתברך הוא העולם. כמובן, אין באמירה הזו בשום אופן כוונה להגביל את ה', לומר שהוא העולם ותו לא, אלא קביעה

פירושו להיות מה שנקרא 'א מענטש' – אדם טוב, אדם כשר. ההגדרה בן אדם לא אומרת שהוא שומר את שבע מצוות בני נח, אלא פשוט שהוא אדם טוב.

למעשה, הדבר הראשון הנדרש מכל אחד מאתנו הוא להיות בן טוב של אדם. חכמים מלמדים

ש"דרך ארץ קדמה לתורה".^{כג} להיות אדם טוב ביחסים עם אנשים אחרים קודם אפילו לקבלת התורה. אם כן, קודם כל האדם חייב להיות בן אדם, א מענטש, בן של אדם – כולנו חייבים להיות בני אדם.

אבל אחרי שאנחנו מקבלים את תפקידנו כבני אדם, אנחנו לומדים שאחרי המבול, בו הושמדה כל האנושות חוץ מנח ובניו, ה' גבש ונתן לנח ובניו את הצורה הסופית של שבע המצוות^{כד} שהוא רוצה שהאנושות תשמו. אלו השומרים כראוי את שבע המצוות הללו נקראים בני נח. בהתבוננות יותר לעומק, אדם טוב ודאי מקיים את יסודות שבע מצוות בני נח – האיסור לרצוח, לנאוף ולגנוב (ה'מורגש' בהקבלת שבע מצוות בני נח לשבע מדות הלב^{כה}). יתר על כן, אדם הראשון הצטווה בשש מתוך שבע מצוות בני נח^{כה} (כשהמצוה שחסרה לו, איסור אבר מן החי, גם היא נכללת בהנהגותיו של אדם טוב, ובכלל, אדם הראשון לא נצטוו בה משום שהיה טבעוני-צמחוני שנאסרה לו אכילת בשר). לכן, צריך לומר שהשינוי העיקרי הוא ביחס לאמונה בה' (שכנגד הנצח בהקבלת שבע המצוות לשבע מדות הלב) – כפי שיוסבר באריכות.

בכל אופן, כעת הסברנו שיש רמה נוספת, מתקדמת יותר, שאפשר לקרוא לה שדרוג נוסף

כ ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

כא ראה רמב"ם הלכות מלכים פ"ט ה"א.

כב על ישראל גאותו, פכים חביבים פ"ג (עמ' רצב"רצד).
ובהרחבה בספר Kabbalah and Meditation for the Nations.

כג הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"ט ה"א.

כד ראה לקו"ת כי תבוא מב, ד ואילך; המשך תערי"ב ח"א פרק קלג.

העולם, שה' ברא לכבודו, הוא השתקפות אמתית של ה' עצמו (היינו כבודו יתברך). כלומר, העולם אינו נפרד מה', הוא אינו ישות עצמית ואינו מציאות נפרדת

הוא בורא את העולם ורק הוא משגיח עליו. אבל כדי להיות בן אברהם, עליך להשתדרג ולעשות צעד אחד נוסף – לדעת שבעצם הכל אחד, שה' אחד עם העולם. לאחר הבריאה הוא נמצא ממש בעולם וקודם הבריאה העולם נמצא (בבחינת "העלם שאינו במציאות" כט) בתוכו, וכמו שנאמר "כי ממך הכל" ל. אין שתי ישויות שונות – ה' והעולם. הכל כלול בה', שהוא "אל עולם" – ה' הוא העולם ואין עוד מלבדו כפשוטו.

אם אדם מגיע להכרה הזו, לאמת הזו, הוא שידרג את עצמו מלהיות בן נח לבן אברהם (ורמז: הפסוק מתחיל "ויטע אשל בבאר שבע [ויקרא שם בשם הוי' אל עולם]" לא – במלה "אשל" נכנסת בתוך שם א-ל האות ש, בגימטריא בן אברהם!).

את העליה מבן אדם לבן נח ומבן נח לבן אברהם אפשר לתאר גם ביחס לעיקרי האמונה: בן אדם, שהוא אדם טוב, מכיר בכך שיש בורא ומנהיג לעולם – וזה עצמו מחייב להיות אדם טוב. בן נח, שחוה היטב את חיוב שבע המצוות, מאמין גם בשכר וענש (כולל האמונה בעולם הזה ובעולם הבא). אבל אבא-אברהם מגלה לכולם שה' הוא אבינו האמתי, אב אוהב ומרחם. אצל בן אברהם ה' הוא "אל עולם", הוא מודע ל"חסד אל כל היום" לב (בו "עולם חסד יבנה" לג, במדת

שהעולם, שה' ברא לכבודו^{כה}, הוא השתקפות אמתית של ה' עצמו (היינו כבודו יתברך). כלומר, העולם אינו נפרד מה', הוא אינו ישות עצמית ואינו מציאות נפרדת.

כדי להיות בן נח צריך להאמין בא-ל אחד ויחיד (שאין עוד אלהים במציאות). כלומר, להאמין ששום כח אחר לא בורא מציאות ושום כח אחר לא מכוון ומוביל את המציאות. כל ההשגחה היא אך ורק מא-ל

אחד. בן נח מאמין שה' הוא בורא כל היקום, וגם יכול לדעת – כפי שמלמד הבעל שם טוב^{כו} – שהבריאה היא תהליך מתמשך וה' בורא את העולם מדי רגע מחדש, וכפי שאנו אומרים בתפלה "המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית"^{כז}. זה אומר שתהליך הבריאה הוא תהליך מתמשך ומתמיד. בן נח יכול להאמין שהעולם נברא מחדש בכל רגע ואפילו לחוות זאת (לדעת זאת, כנ"ל). למדנו הרבה פעמים^{כח} שילדים קטנים יכולים להרגיש את הבריאה המתחדשת של היקום. כשמתבגרים, יש קליפה של שכל אנושי שמונעת ממנו לחוות ישירות את חידוש הבריאה בכל רגע. אך על ידי עבודת נפש פנימית ניתן להסיר את הקליפה, המחסום, ולראות את התחדשות הבריאה.

אך אמונת בן נח בבריאת העולם וחידושו תמיד, אינה כוללת את האמונה שה' ועולמו זהים. לגביו יש שני דברים – הבורא והנברא. נכון, ה' ברא את העולם בעבר ואף בורא אותו בהווה, אבל עדיין יש את ה' ויש את העולם. אמונת בן נח היא שה' הוא אחד, כלומר רק

כה נוסח שבע ברכות (ע"פ ישעיה מג, ז).

כו ראה שער היחוד והאמונה פ"א ובכ"מ.

כז נוסח ברכת "יוצר אור".

כח ראה שיעור ה' תמוז תשע"א; א' תמוז תשע"ב.

כט ראה המשך תרס"ו מאמר י' עמ' פא. ובכ"מ.

ל דברי הימים"א כט, יא.

לא כל הפסוק עולה 2205, ה"פ אמת (אמת בנרנח"י), מט פעמים מה (בכל יום מ"מ ימי הספירה מכוונים בשם מה). דלוג תבות מחלק את הפסוק ל-990, כב פעמים מה, ר1215, זך פעמים מה, חלוקת מט ל"כ אתון דדכורא וזך אתון דנוקבא (עם מנצפך), כידוע יש בפסוק 10 תבות (בחלוקה ל"ד 4, 6, ככפנים), היוצרות משולש שפינותיו הן "ויטע... שבע... עולם", סה"כ תריג (רמח אברהם ורש"י ימות שנת החמה שמאירה לכל באי עולם, לכל אחד ביומו, וד"ל).

לב תהלים נב, ג.

לג תהלים פט, ג.

הדבר גלוי ביותר.

אם נעמיק בהכרזה של אברהם אבינו, נשים לב שהיא כוללת שני שמות של ה' – "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם". השם הראשון הוא שם הוי', השם המפורש והעצמי של ה', המתייחס להבט העל-טבעי של ה'. השם השני שאברהם השתמש בו הוא "אל", שהוא למעשה שתי האותיות הראשונות של שם **אלהים** – בגימטריא **הטבע**^{לט} – השם שמבטא את ההבט הטבעי של ה', הדרך שבה הוא אחד עם

הטבע. אם כן, אפשר לומר שאותיות "אל" הן ה'גרעין' של האלקות שמתגלה כטבע. לכן, שם אל הוא ההתגלות שה' והטבע הם אותו דבר – שה' הוא "אל עולם"^מ. ובכל זאת, בתוכן הפנימי שני השמות א-ל ואלקים הם הפוכים – שם א-ל מבטא את מדת החדס ("חסד אל כל היום", כנ"ל) ושם אלקים את מדת הדין. הריבוי שבשם אלקים הופך את ה"חסד לאברהם" לדין של חקי הטבע, המסתירים את ה'. בעוד שם אלקים מבטא התרחקות מהזולת, מתוך דין ויראה, שם א-ל היינו ההתייחסות אל הזולת באהבה. בגילוי של "אל עולם", שה' הוא אחד עם העולם, מתגלה הממד הפנימי-הסודי, טוב ה' ש'טובע' בתוך הטבע כפי שהוא נראה במבט חיצוני.

העליה בשמות ה'

את כל העליה שהוסבר כאן ניתן לתאר כעליה בהתייחסות להופעות-השמות של ה' בהם מאמינה האנושות בכל דרגה: **בן אדם מאמין בשם אלהים, בגימטריא הטבע.**

לט פרדס רמונים ש"ב, פ"ב; תניא, שער היחוד והאמונה רפ"ו.

מ "אל עולם" בגימטריא **גן עדן** – זו ההתגלות שהיתה לאדם הראשון לפני החטא, בעקבותיו גורש מגן עדן.

בני ישראל

הם יהודים
מלידה, או גרי-
צדק שהתגיירו
לחלוטין
והפכו לחלק
מעם ישראל.
כל גוי צדיק,
מבני אברהם,
יכול להתגייר
ולהצטרף לעם ה'

"חסד לאברהם" לד,
"**בהבראם**" לה-"**באברהם**" לו),
מאמין שה' כולו טוב בעצם – מתגלה לו הממד הפנימי והעצמי של ה', כביכול, ומשם באה האמונה ביעודים של משיח ותחיית המתים, ודוק.

מבן אברהם לבן ישראל וכן ה'

האם אפשר להמשיך ולהשתדרג? היהודים נקראים בני ישראל. ישראל הוא השם הגבוה יותר שניתן לאבינו

השלישי, יעקב^נ. בני ישראל הם יהודים מלידה, או גרי-צדק שהתגיירו לחלוטין והפכו לחלק מעם ישראל. כל גוי צדיק, מבני אברהם, יכול להתגייר ולהצטרף לעם ה'. מי שמתקדם ומכיר בכך שהא-ל האחד שנתן שבע מצוות לכל האנושות נתן לעמו הנבחר **תריג** מצוות יכול בעצמו להתחייב ולהקדיש את עצמו לקיום המצוות הללו – וברגע שהוא או היא הכריזו על כך בפני בית דין והתגיירו כהלכה הם הופכים מבני נח או בני אברהם להיות בני ישראל ממש. זהו השדרוג הסופי האפשרי לאנושות לפני הופעת מלך המשיח. אבל כאשר יבוא המשיח יהיה שדרוג נוסף – אז נכיר שכולנו בניו של ה' עצמו^ס. השלב הבא למי שהפכו לבני ישראל הוא להכיר, באופן גלוי לחלוטין, שכולנו בניו של ה' – בני הא-ל האחד. מכיון שה' הוא אחד עם העולם, "אל עולם", הוא גם אחד אתנו, ואצלנו

לד מיכה ז, כ.

לה בראשית ב, ד.

לו בראשית רבה יב, ט; פסיקתא דרב כהנא נספחים אות א; זהר ח"א צא, ב.

לז רבינו בחיי על בראשית מז, כט ובכ"ד.

לח השווה את האמור כאן למה שנלמד בשיעורי ז' וט"ו שבט (נדפסו בגליונות בשלח-יתרו) תשפ"ב על סולם עליה של בני אדם, בנינו, בני-אברהם, בני-יצחק, בני-יעקב, ודוק.

אברהם הוא

נקודת המעבר
מההתייחסות
לאנושות כולה
לכך שה' בוחר
בעמו, ובקריאה
להפוך לבני-
אברהם טמונה
גם האפשרות
העתידית
להשתדרג לבני-
ישראל ובסופו
של דבר לגלות
שכולנו בני-הוי'

סיכום

לסיכום: מגרעין הבריאה, "בראשית ברא אלהים", מתחילה צמיחה עתידית של האנושות. אברהם אבינו, שמקיים "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם", מגלה את האחדות של ה' עם הבריאה – אחדות של אלהים עם הטבע שהוא ברא – ובקריאתו הוא מזמין את כל האנושות להשתדרג מבני-אדם ובני-נח להיות בני-אברהם.

אברהם הוא נקודת המעבר מההתייחסות לאנושות כולה לכך שה' בוחר בעמו, ובקריאה להפוך לבני-אברהם טמונה גם האפשרות העתידית להשתדרג לבני-ישראל ובסופו של דבר לגלות שכולנו בני-הוי' (אחד-יחיד-ומיוחד). ההתפתחות הזו היא בעצם היעוד של כל התורה – תורה נביאים כתובים (כאשר בתורה ובנביאים ה' מדבר אל בני האדם, ובכתובים הוא מתאחד אתם ומדבר מתוכם, כנ"ל).

כל ההתבוננות המופלאה הזו יצאה לנו מהרמז של שלשת הביטויים המרכזיים הללו השונים בערכם המספרי.

בגימטריא (הטבע), יסוד (שדי), חסד ("חסד אל", שם א-ל הקודם לשם שדי, בסוד "אל שדי"), חכמה ("הוי' בחכמה"), כתר (הוי' דלעילא הוא ברדל"א שבכתר, האמונה), שבכחות הפנימיים היינו שפלות-אמת-אהבה-בטול-אמונה, וד"ל.

בן נח מאמין בשם שדי, משדד מערכות הטבע^{מא}, "שאמר לעולמו די"^{מב} במבול.

בן אברהם מאמין בשם א-ל (אברהם עולה ח"פ אל), ב"חסד אל כל היום" המתגלה בבריאה, כנ"ל^{מג}.

בן ישראל מאמין בשם הוי' התחתון (הוי' דלתתא, שם הוי' השני ב"הוי' הוי'"),^{מד} השם של מדת הרחמים, בו ה' מקבל בתשובה את החוטא^{מה} וממתיק את מעשיו, עד ל"זדונות נעשו לו כזכויות"^{מו}.

בן הוי' שלעתיד לבוא מאמין בשם שהוי' העליון (הוי' דלעילא) – היה הוה ויהיה כאחד, שמעל

הזמן והמקום לגמרי, ומילא מעל לשבירה ולתיקון (כשהכל הוא עצם הטוב הנצחי), וד"ל^{מז}.

מא ראה רבינו בחיי על בראשית יז, א.

מב חגיגה יב, א; זהר ח"ג רנא, ב.

מג אכן, ב"ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם הוי' אל עולם" טמון הכל: ב"ש של "אשל" – ה"ש שבתוך שם אל, כנ"ל – רמז גם שם אלהים של בן אדם (ש בגימטריא אלהים במילוי יודין, אלף למד הי יוד מס), גם שם שדי של בן נח (כמו בתפילין ובמזוזה), גם שם הוי' באתב"ש (מצפץ) של המדרגות העליונות יותר, שמסתתר-נעלם עדיין בתוך "אל עולם" הגלוי, ודוק.

מד שמות לד, ו.

מה ראה ראש השנה יז, א.

מו יומא פו, ב.

מז ובהקבלה לספירות, יש כאן עליה של מלכות (אלהים

שיעור

תיקון העולמות בתפלה, תורה וצדקה

"מעשה הצדקה" בעקבות משיחא

קיצור מהלך השיעור

הימים המסוגלים ביותר לצדקה הם הימים שבין יום כיפור לסוכות, בהם אנחנו עמלים להקים את סוכת דוד הנופלת. אדמו"ר הזקן מסביר שעיקר התיקון בעקבות משיחא הוא הצדקה, עבודת ה' במעשה, שדווקא היא המתקנת את עולם העשיה. כדי להסביר זאת נפרס ב'ציוץ' שלפנינו מבנה שלם של תיקון העולמות שנפלו בשבירה - תיקון הבריאה בתפלה, תיקון היצירה בתורה ותיקון העשיה בצדקה. היום, כדי להביא לימות המשיח, העבודה שלנו היא בעיקר צדקה, אך בסופו של דבר, בדרכי לתחית המתים, נחזור לתפלה המבטאת את עצם האמונה.

תיקון - גילוי האחדות

כותב אדמו"ר הזקן בספר התניא^א:

בעקבות משיחא שנפלה סוכת דוד עד בחי רגלים ועקביים שהיא בחי עשיה אין דרך לדבקה בה באמת ולהפכא חשוכא לנהורא דילה כ"א בבחי עשיה נ"כ שהיא מעשה הצדקה כידוע למשכילים שבחי עשיה באלקות היא בחי השפעת והמשכת החיות למטה מטה למאן דלית ליה מגרמיה כלום. והנה, מבואר בלקוטי תורה^ב שלעת עתה שלשת העולמות התחתונים בי"ע (בריאה-יצירה-עשיה) הם לפני התיקון (תיקון השבירה-נפילה-מיתה שארעה בעולם התהו), ורק עולם האצילות הוא לאחר התיקון.

רשימת הרב (ציוץ). ל' מנחם-אב תשפ"ה.

א אגה"ק ט.

ב לקו"ת ראה לג, ד. וראה גם מאמר ד"ה "ארבעה ראשי שנים" תשל"ב.

ג ראה ע"ח שער ח.

העבודה שלנו היא לתקן את בי"ע על ידי גילוי אחדות הוי' בעולמות בי"ע כפי שהוא מאיר עתה בעולם האצילות.

אמנם, גם עתה "אצילות איז אויך דא"^ד, אך בהעלם. העבודה שלנו היא לגלות את ההעלם, סוד חש-מל, כנודע^ה (עבודה לשון עבוד עורות), להפוך את העור, גם במובן של עור, שאינו רואה, לאור^ו מתוק לעיניים^ז.

תיקון בי"ע בצדקה-תפלה

תיקון עולם העשיה (עליו נאמר "אף

ד מאמר הרב המגיד ממעזריטש. ראה סוד ה' ליראיו ש"ב פ"ה.
ה ראה כש"ט (קה"ת) כח"א.

ו תו"א בראשית ה, ב; משפטים עו, א; לקו"ת ויקרא ב, ד. ובכ"מ.

ז על דרך שבתורתו של רבי מאיר במקום "כתנות עור" (בראשית ג, כא) היה כתוב "כתנות אור" (בראשית רבה כ, יב).

ח עפי" קהלת יא, ז.

"אין טוב אלא תורה" - היצירה של עם ישראל היא יצירה תורנית

עשיתיו^ט – עולם שלעת עתה, בהיותו רובו רע, מעורר חרון אף של מקום^ח הוא על ידי "מעשה הצדקה" ו"עבדת הצדקה"^ז, כמובא לעיל מהתניא. "מעשה הצדקה" הוא מדת אברהם אבינו^ז.

עולם היצירה כשמו כן הוא, עולם של יצירה רוחנית^ז. יש בו 'יצירות' של היצר הרע, אך תיקונו הוא על ידי 'יצירות' של היצר הטוב^ט. "אין טוב אלא תורה"^ט – היצירה של עם ישראל היא יצירה תורנית. תיקון עולם היצירה הוא "לאפשא ולאולדא" בה^ז, בחידושי אמת, חידושים המאידים עינים ולבב באור השי"ת – "יוצר אור"^ח ("אין אור אלא תורה"^ט).

יעקב אבינו הוא עמוד התורה^ז, והוא מתקן את עולם היצירה (שפנימיותו תפארת^{כא}, מדתו של יעקב^{כב}).

עולם הבריאה הוא עולם של התחדשות יש מאין ממש (לשון בריאה בלשון הקדש, כמבואר ברמב"ן^{כג}). ובעבודת השי"ת היינו "עבודה שבלב" זו תפלה^{כד}, לחדש מציאות ממש מאת

הבורא יתברך^{כה} ("יהי רצון מלפניך..."^{כו}), לרפא את החולה, לברך את השנים וכו', בדרך נס, שידוד מערכות הטבע^{כז}.

זהו עולמו של יצחק אבינו, עמוד העבודה והתפלה^{כח}, וכונדע^{כט} שיצחק-רבקה עולה תפלה (בסוד "ויעתר יצחק להוי' לנכח אשתו").

נמצא ששלשת התיקונים של בי"ע מלמעלה למטה הם תפלה-תורה-צדקה, כנגד שלשת האבות – יצחק-יעקב-אברהם (אברהם יורד למטה, כטבע המים, יצחק עולה למעלה, כטבע האש, יעקב מרחף באמצע, כטבע הרוח^{לא}), בהתאמה.

והנה, בשרש העליון, בי"ג רישין שבכתר (שרשי בי"ע בכתר דאצילות דוקא, כידוע בסוד שני הפירושים^{לב} של "עשר ידענו שלש עשרה לא ידענו"^{לד}), שלשת האבות בסדר הנ"ל (בחנית תפלה-תורה-צדקה) הם בחינת אמונה-תענוג-רצון^{לד} (שלשת הרישין של הכתר מלמעלה למטה: רישא דלא אתידע, רישא דאין, רישא דאריך), בהתאמה^{לה}.

המשך בעמ' 33

כה ראה דרך מצותין מצות האמנת אלקות פ"ט. ובכ"מ. כו נוסח התפלה.
כז ראה תניא קו"א ד"ה "להבין מ"ש בפע"ח דבזמן הזה עיקר הבירור על ידי תפלה".
כח מגלה עמוקות פרשת ויצא ד"ה "יוצא צירופי אותיות"; פרשת בא ד"ה "יהי כן י"י עמכם".
כט מגלה עמוקות ר"ב אופנים אופנים לה רצ. כתבי רמ"מ משקלוב בכ"מ.
ל בראשית כה, כא.
לא ספר יצירה פ"ג מ"ב (וראה גם רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ג ה"ב).
לב ראה פרדס רמונים ש"א פ"ז ושי"א פ"א.
לג שאלת תלמידי רב האי גאון המובאת בפרדס שם.
לד התפלה מבטאת את האמונה (כפי שנתבאר באריכות בציץ ל' אב, "אמונה בתפלה", נדפס בגליון במדבר-שבועות תשפ"ה), התורה היא השעשוע העיקרי של ה' ושלנו והמצוה היא כללות המצוות שהן רצון ה'.
לה וראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"א (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ליראיו ח"ג עמ' סד ואילך).

ט ישעיה מג, ז.
י ע"ח שמ"ז פ"ד; שמ"ט פרקים ג"ז.
יא רש"י על בראשית יא, לב.
יב ישעיה לב, לז.
יג ראה מיכה ז, כ ("חסד לאברהם") וישעיה מא, ח ("אברהם אלהי"); פרדס רמונים שכ"ג פ"א, וכפשוט בספה"ק.
יד ראה סוד ה' ליראיו ש"ב.
טו ראה חתן עם הכלה עמ' ככז. ובכ"מ.
טז אבות פ"ז מ"ג; ברכות ה, א.
יז הקדמת הזהר יב, ב.
יח ישעיה מה, ז.
יט תענית ז, ב.
כ מגלה עמוקות פרשת ויצא ד"ה "יוצא צירופי אותיות"; פרשת ויגש ד"ה "ויגש אליו" הד'.
כא ראה קהלת יעקב ערך 'נפש רוח נשמה'. ובכ"מ.
כב זח"ג קפ"א. ובכ"מ.
כג בפ"י עה"ת על בראשית א, א. וראה סוד ה' ליראיו הנ"ל הערה יד.
כד תענית ב, א.

שיעור

ארבעת רבדי התורה לפני ואחרי הצמצום

פרד"ס התורה

קיצור מהלך השיעור

התורה שלפנינו, על כל ארבעת רבדיה, משקפת באופן של "חותם המהפך" את התורה הקדומה שלפני הצמצום. ציוץ קצר של שעשועי תורה - המחברים בין ה"שעשעים יום יום" של התורה ה"משחקת לפניו בכל עת" עם ה"שעשעי את בני אדם" ש"משחקת בתבל ארצו" - לכבוד "גמרה של תורה".

ארבעה עולמות בתורה

למעלה:²
עולם העשיה הוא 'עולם הפשט' – "אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות".³

יש בתורה פרד"ס – פשט, רמז, דרוש, סוד.⁴
והם כנגד ארבעת העולמות אבי"ע, מלמטה

ב פ"ח שער הנהגת הלימוד פ"א; שער הגלגולים הקדמה יז. הקבלות נוספות הובאו בזהר ח"א כו, ב ובסוד ה' ליראי ש"כ פ"ח.
ג נדה כ, ב.

רשימת הרב (ציוץ). כ"ט מנחם-אב תשפ"ה
פרד"ס התורה.
א ע"פ זהר ח"א כו, ב. ובכ"מ.

המשך מעמ' 32

תיקון עולם העשיה. אך לעתיד לבוא, בתחית המתים (שקשורה לתקופה השניה, הנסית, של ימות המשיח⁵), נאמר ליצחק אבינו דוקא "כי אתה אבינו"⁶, היות שאז יקוים "וצדיק באמונתו יחיה"⁷, "באמונתו" דוקא "יחיה" לעה, וד"ל.

אמונה	יצחק	תפלה	בריאה
תענוג	יעקב	תורה	יצירה
רצון	אברהם	צדקה	עשיה

להביא לימות המשיח ולתחית המתים

מדברי התניא הנ"ל נלמד שעל מנת להביא לימות המשיח ("לאקמא שכינתא מעפרא"⁸) העיקר הוא עבודת הצדקה, עבודת אברהם אבינו,

לז לקו"ש חכ"ז שיחה א לפרשת בחקתי (ובפרט בסעיף ט ואילך).
לח ישעיה סג, טז. שבת פט, ב. וראה עוד בארוכה במעין גנים שמות עמ' כז ואילך.
לט חבוקק ב, ד.

לו לשון ר"מ פאפירש בהקדמת ע"ח. ובכ"מ.

וד"ל) הכל מתהפך: הפשט הוא בחינת "יחיד" שלפני הצמצום.^א הרמז הוא השעשועים העצמיים שלפני הצמצום.

הדרוש הוא עלית הרצון לברוא את העולם. שתי מדרגות אלו – השעשועים העצמיים ועלית הרצון – הן הג"ר והז"ת של בחינת "אחד" שלפני הצמצום.

הסוד הוא סוד רל"א שערים^ב, מה שה' שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל^ג, מדרגה עליה נאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא"^ד – היינו בחינת "קדמון" שלפני הצמצום.^{טו}

ולסיכום:

פשט	עשיה	יחיד
רמז	יצירה	ג"ר דאחד (שעשועים עצמיים)
דרוש	בריאה	ז"ת דאחד (עלית הרצון לבריאה)
סוד	אצילות	קדמון (רלא שערים)

המקבילות הוא ישר, באותו סדר בו הדברים מופיעים לפני הצמצום הם מופיעים לאחר הצמצום, ולעתים היחס הוא מעין תמונת־ראי ("חותם המתהפך"), כאשר כל מה שנמוך יותר אחרי הצמצום בא משרש גבוה יותר לפני הצמצום, כמו הסדר שבפנים.

יא שרש עולם העשיה ב"יחיד" הוא בסוד "עשיה לעילא" (זהר ח"ג קח, ב).

יב ספר יצירה פ"ב מ"ד.

יג ראה מקדש מלך על זהר ח"א טו, א; עמק המלך תחלת ש"א. ובכ"מ בדא"ח.

יד זהר ח"א קלד, א; ח"ב קסא, א.

טו על שלישיית המושגים יחיד־אחד־קדמון ראה שער היחוד פ"א. ובכ"מ.

עולם היצירה הוא 'עולם הרמז', עולם החשבון – חשבון הנפש בין טוב לדע (השקולים בעולם היצירה)^ה.

עולם הבריאה הוא 'עולם הדרוש' – על העומד בעולם הבריאה, ומתוך התבוננות לבו בוער לה' כשרפים^ו, נאמר "בכל לבי דרשתיך"^ז. סוד היינו אחדות ה', המאירה בעולם האצילות.^ח

הפרד"ס לפני הצמצום

כל ההקבלה הזו היא לאחר הצמצום, אך לפני הצמצום (בחי' "יורדי הים"^ט מהיבשה^י,

ד ע"ח הקדמת שמ"ג. ובכ"מ.

ה דווקא בעולם הרמז נדרשת הבחנה בין טוב ורע – רמז יכול להצביע על דמיון בין דברים, או דווקא על ניגוד ביניהם (כמו **משיח־נחש**), וצריך בירור וחשבון־נפש נכון בהבנת הרמזים.

ו דווקא על לימוד הדרוש אומרים חז"ל "רצונך שתכיר את מי שאמר והיה העולם [בבריאה יש מאין]? למוד אגדה" (ספרי עקב יג). הדרוש – שהוא התבוננות מעמיקה – מעורר את דרישת הלב לה', ומתוך דרישת הלב לה' מתעוררים דרושים 'מגמתיים' שדורשים־מבקשים את הופעת ה' בעולם שברא, ודוק.

ז תהלים קיט, י. וראה דף השער לשער היחוד לאדמו"ר האמצעי.

ח לקוטי הש"ס (האריז"ל) שבת. ובכ"מ.

ט תהלים קז, כג.

י היחס בין העולמות שאחרי הצמצום למציאות שלפני הצמצום הוא היחס בין היבשה ("עלמא דאתגליא") והים ("עלמא דאתכסיא"). ביבשה נראה שהבריות קיימות בפני עצמן, כפי שהוא לאחר הצמצום, כאשר אור אין סוף המהווה את הכל נעלם, ואילו בים הבריות מובלעות בתוכו, כפי שהמציאות כלולה באור אין סוף שלפני הצמצום. הכלל הוא ש"כל שיש ביבשה יש בים" (חולין קכז, א), כל מה שנמצא אחרי הצמצום יש לו שרש לפני הצמצום (ראה באריכות **מגיד מראשית אחרית** עמ' קא). לעתים היחס בין המדרגות

שיעור

גילוי רוח השירה בסיפורי תורה, סיפורי צדיקים וסיפורי עם

שירה וספור בתורה

קיצור מהלך השיעור

אנחנו רגילים ללמוד את התורה בעיקר כספר הלכות או סודות עמוקים, אבל בפשוטה מורכבת התורה מספורים והתורה כולה נקראת שירה. באמת, המציאות כולה מספרת סיפורים מסוגים שונים, ותכליתה לשיר לה'. בציוץ שלפנינו התבוננות בסוגים שונים של סיפורים כ'כלי' לרוח השירה – כזו המופיעה בתורה פנימה, וגם צריכה להתפשט למציאות כולה, לחבר בין סיפורי הצדיקים הפועלים בעולם וסיפורי הבריות כולן, סיפורי עם ועם. התבוננות מיוחדת שחורזת את שירת האזינו, את סיום התורה ואת תחלתה בסיפורי הבריהא בפרשת בראשית.

השתלשלות משירה לספור

שירה – משפטים קצרים.
ספור (פרוזה) – משפטים ארוכים.
ישנם שלשה סוגי ספור: ספורי תורה; ספורי צדיקים; ספורי עם ועם.
השירה ושלשת סוגי הספור הם כנגד יְהוָה, שבתורה בפרט הם בסוד טעמים־נקודות־תגין־אותיות^א:
שירה – י, חכמה, טעמים.
ספורי תורה – ה, בינה, נקודות.
ספורי צדיקים – ו, מדות, תגין.
ספורי עם ועם – ה, מלכות, אותיות.

החכמה (שירה) היא ראשית גילוי האור ("ראשית הגילוי")^ב, ובה "אותיות קצרות"^ג ומשפטים קצרים.
סדר ההשתלשלות מתחיל מספירת הבינה, "ראשית המציאות"^ד. כאן, סדר ההשתלשלות היינו השתלשלות הספור מלמעלה למטה, בסוד "הולך בתם" [בינה־תפארת־מלכות] ילך בטח"^ה.
"בתם" – מספורי תורה (בינה), לספורי צדיקים (תפארת), לספורי עם ועם (מלכות).
ארבעת הנ"ל הם גם כנגד ארבעת העולמות

ב ראה ע"ח שמ"ב פ"א. ומבואר בכ"מ בחסידות.
ג ראה תקו"ז תקון יט (מא, ב); לקו"ב לשער היחוד ביאור ז'ח"ט' (קעה, א). וראה גם שער האמונה פ"ה.
ד שיעורים בסוד ה' ליראיו ח"ג עמ' קסג.
ה משלי, ט.

רשימת הרב (ציוץ). כ"ד מנחם־אב תשפ"ה.
א תקו"ז מ, ב ובכ"ד.

אבי"ע, כאשר על העולם התחתון, עולם העשיה, נאמר "אף עשיתיו"¹, "אף" מפסיק את הענין – בין ספורי צדיקים לספורי עם ועם.

ירידה בספור צורך עליה לשירה

ככל שיורדים בסדר השתלשלות העולמות, השתלשלות הספור, כך האותיות והמשפטים מתארכים, הכלים מתרחבים ומיתקנים יותר ויותר, כדי שבסופו של דבר יוכלו להכיל, ובשופי, את עיקר האור – רוח השירה (הדוגמה: רומן טוב בן אלף עמודים).

הרי כל מעשה בראשית שר לה'¹ (לא סתם מספר ספורים) – סוד פרק שירה, כנודע². ה' ברא את העולם בשלשה ספרים-ספורים³, הכל בבחינת אור ישר מלמעלה למטה. אך התכלית היא שהבריאה תשיר לה', לבורא יתברך, שיר חדש⁴, מלמטה למעלה, כאשר "כל אור חוזר, חוזר לקדמותו ממש"⁵, שמעל למוצא האור הישר⁶.

היינו כנ"ל, שהשתלשלות הספור היא מבינה למלכות, מנקודות-תנועות חיות לאותיות

דוממות⁷ – אך השירה עולה עד לפנימיות אבא, חכמה, שהיא פנימיות עתיק⁸, תכלית הגילוי של ימות המשיח, כנודע⁹. הכל בסוד "ירידה צורך עליה"¹⁰, ירידה ב"גרמוהי" (כלים, אותיות, בירידה של נקודות-תגין-אותיות) צורך עליה ל"חיוהי" (אורות, טעמים).

שלשת ספורי הבריאה

והנה, **שירה-ספור** משלימים **לבית המקדש** (861, משולש "יה הוי"¹¹) – ב"י נברא העולם הבא, ב"ה נברא העולם הזה¹²), מקום ההתגלות של "ירידה צורך עליה".

וכן, **שירה-ספור** עולה **ראש השנה**, יום ברוך אדם הראשון¹³, הזמן העיקרי בשנה לחוות "ירידה צורך עליה".

שלשת הספורים הנ"ל היינו שלשת ספורי מעשה בראשית בתורה (בי"ע שבבריאה, וד"ל): "בראשית ברא אלהים... ברא אלהים לעשות"¹⁴ היינו עיקר ספור התורה של מעשה בראשית.

"אלה תולדות... ותפקחנה עיני שניהם"¹⁵ – עיקר הירידה של האדם עצמו, חטא 'בכח עצמו' של האדם (לא כגזרת ה' "נעשה אדם"¹⁶), היינו הספור השני – ספורי צדיקים. "זה ספר תולדת אדם גו"¹⁷ היינו הספור השלישי – ספורי עם ועם, כפשוטו.

יד ראה זהר ח"א טו, ב.

טו לקו"ת נצבים מט, ד (ע"פ פנ"ח שער ק"ש פט"ו. ראה הגהת הר"ש לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד).

טז הנסמן בהערה הקודמת, וראה גם רמ"ז לזהר ח"א ד, ב ותנ"א לח, א.

יז לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה **אמונה ומודעות** מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רד; שיעורי כ"כ"א חשון תש"פ (והבאים אחריהם).

יח ישעיה כו, ד.

יט מנחות כט, ב; בראשית רבה י, י; פסיקתא רבתי פכ"א.

כ פסיקתא דרב כהנא כג, א.

כא בראשית א, א – ב, ג.

כב שם ב, ג – ג, ז.

כג שם א, כו.

כד שם ה, א.

האותיות

והמשפטים מתארכים, הכלים מתרחבים ומיתקנים יותר ויותר, כדי שבסופו של דבר יוכלו להכיל, ובשופי, את עיקר האור – רוח השירה

1 ישעיה מג, ז.

2 ראה לקו"ת תחלת פרשת בלק.

3 זהר ח"א כג, א. ובכ"מ.

4 ראה גם שפת אמת בשלח תרל"א. ועוד.

5 ספר יצירה פ"א מ"א.

6 יא שמות רבה כג, יא (וראה שו"ש רבה א, לו; מכילתא בשלח פרשת השירה א). וראה **בעתה אחישנה** ח"ג פ"ז עמ' רפב ואילך.

7 שער האמונה (אדה"א) פט"ו (ובהמשך שם). ובכ"מ.

8 ראה גם שם פל"ב; דרך חיים שער התשובה פכ"ג ובכ"מ.

כאשר מדובר בעם ישראל קדושים, הרי "ועמך כלם צדיקים"^{לא}. ספורו האישי של כל יהודי הוא ספורי צדיקים (וספור חייו של כל יהודי עתיד להיות 'מסכת' שלמה בתורתו של משיח^{לב}).

אך גם בנוגע לספורי שבעים אומות העולם, הלוא כתוב "יצב

גבלת עמים למספר בני ישראל"^{לג} (בגימטריא אדם-אדם פעמים חוה, "אתם קרויין אדם"^{לד} אך חוה היא "אם כל חי"^{לה}, וד"ל) – שבעים האומות מסתעפות ברוחניות משבעים נפש יוצאי ירך יעקב^{לו}.

גם לגוי יש את 'הספור שלו'^{לז}, שבעצם הוא גילוי עצום ורב של השגחה פרטית מאת הבורא יתברך. ממילא מובן שגם בספורי עם ועם, מכל עמי הארצות, יש יחוד של קודשא בריך ושכינתיה. ועל ידי עסקנו ביחוד זה מעלים את כל הניצוצות הקדושים לשיר יחד שיר חדש לה, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן!

גם לגוי יש את 'הספור שלו', שבעצם הוא גילוי עצום ורב של השגחה פרטית מאת הבורא יתברך

שלשת ספורי מעשה בראשית הם בסוד סופר-ספר-ספור^{כה} (המקבילים לחכמה-בינה-דעת^{כז}) – ספורי תורה (שבספר התורה שלפנינו, תורת הבריאה^{כח}) היינו הספור שבספר (ספר בבינה, המקננת בעולם הבריאה); ספורי צדיקים (שהם הסופרים) היינו הספור שבסופר (סופר בחכמה,

המאירה בתפארת ז"א – שבעולם היצירה – בסוד "מה שמו ומה שם בנו"^{כח}); ספורי עם ועם היינו הספור שבספור (ספור בדעת, מקור שבירת הכלים, שרש ע אומות העולם וספוריהם, כאשר הספור העיקרי הוא ספור השבירה והתיקון).

יחוד קוב"ה ושכינתיה - סיפורי צדיקים וסיפורי עם

עיקר העבודה שלנו הוא ליחד קודשא בריך הוא ושכינתיה^{כט}, "בכל דרכיך דעהו"^ל – היינו לחבר את ספורי הצדיקים לספורי עם ועם.

כה ס"י פ"א מ"א. ורמז לפי זה: **שירה ספר סופר ספור** עולה 1547 (7 פעמים 13 פעמים 17), "**אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה**" (תהלים פד, ה), **הוי** ועוד **זך** מילויי שם הוי' (1521), **הוי אחד** ברבוע, המחלקים לאותיות השרש, **זך** פעמים **הוי** העולה **שבת**, ולאותיות המילוי, העולות **אחדות פשוטה**, וד"ל).

כו לקוטי הש"ס (האריז"ל) לר"ה טז, ב; פירוש הגר"א לס"י שם; לקו"ת שה"ש מו, ג; אוה"ת עקב עמ' תקפ"ו.

כז פ"ח שער קריאת ס"ת פ"ה.

כח משלי ל, ד. וראה זהר ח"ב עט, ב.

כט ראה ר"ח שער האהבה פ"ט.

ל משלי ג, ו.

לא ישעיה ס, כא.

לב ראה גדולת הצדיקים (בני ברק, תשנ"ח) עמ' כא; פרי קדש הילולים (ירושלים, תשכ"א) עמ' י. וראה גם שיעור ו' תשרי (נדפס בגליון האזינו-סוכות) תשפ"ג.

לג דברים לב, ח.

לד יבמות סא, א.

לה בראשית ג, כ.

לו שמות א, ה.

לז ראה שיעור 'מה הסיפור שלך?' (ד' שבט תשפ"ה ח"א - נדפס בגליון בשלח תשפ"ה).

הסיפור החסידי הרבי המהר"ש | איך לייעץ

רבי שמואל שניאורסאהן, הרבי המהר"ש, הוא האדמו"ר הרביעי בשושלת חב"ד – ליובאוויטש. נולד בב' אייר תקצ"ד, תפארת שבתפארת, לאביו אדמו"ר הצמח צדק ולאמו הרבנית חיה מושקא. נקרא על שמו של הצדיק הנסתר, ר' שמואל שואב המים מפולוצק. למרות היותו צעיר הבנים, המשיך את נשיאות אביו בליובאוויטש, במקביל לרוב אחיו שנהגו נשיאות בעיירות אחרות. נישא לאחייניתו מרת שטערנא שניאורסאהן, ולאחר פטירתה נישא לבת דודו הרבנית רבקה. פעל רבות למען יהודי רוסיה והיהודים בכלל, בהקמת ישובים יהודיים ובשתדלנות אצל השלטונות. טבע את הביטוי החסידי הידוע 'לכתחילה אריבער' וכך אמר – "העולם סבור שכאשר לא יכולים ללכת מתחת צריכים לעבור מלמעלה, ואני סובר שמלכתחילה צריכים לעבור מלמעלה, לכתחילה צריכים לפעול בחוזקה, לא להתפעל מאף דבר, ולבצע מה שצריכים לבצע, וכאשר מתחילים כך, עוזר הקדוש ברוך הוא". הרבי המהר"ש נודע בכך שנהג בעשירות וברחבות. הסתלק בי"ג תשרי תרמ"ג בגיל 48 ונטמן בליובאוויטש באהל אביו הצמח צדק. בנו רבי שלום דובער קיבל את הנשיאות אחריו.

בשביל שאוכל להשיב עצה נכונה להשואל, אני צריך להרגיש בצרתו ממש כמו שהוא בעצמו מרגיש, ואני מוכרח להפשיט את עצמי מלבושי ולהתלבש בלבושיו שלו, ושוב כשאני צריך ליתן לו עצה לא אוכל לעשות כן כשאני עדיין בלבושיו, כשם שהוא בעצמו אינו יכול לשית עצות בנפשו, ואני צריך להפשיט את עצמי מלבושיו ולהתלבש בלבושים שלי, ובכן לכל שואל ושואל אני צריך לעשות פעמים פשיטה ולבישה, ומעתה הגע בעצמך: במשך שעה, אם אדם צריך חמישים פעם להתפשט ולהתלבש, כלום אפשר שלא להזיע?... עצמת האכפתיות של המהר"ש מחסידיו קשורה בכך, שהרבי המהר"ש שייך לספירת התפארת – יום הולדתו הוא "תפארת שבתפארת", ואילו יום פטירתו הוא י"ג תשרי, שעל פי האר"ז ל קשור גם הוא לספירה זו (כאשר ארבעת הימים שבין יום הכיפורים לסוכות מקבילים לאותיות שם הוי', י"ג תשרי מקביל לו' שבשם – התפארת).

הרב החסיד רבי דוד צבי חן ז"ל, רב דמשרניגוב, כשהיה מבקר, כדרכו, את אדמו"ר מהר"ש בליובאוויטש, אחר פעם את זמן היחידות. הלך לחדר הסמוך לחדרו של הרבי, והיכה שם עד שהרבי יעבור דרך חדר זה, ואז ישאל אותו מה לעשות, כי הוא מוכרח לנסוע הביתה. לאותו חדר בא אז המשרת של הרבי להחליף את כלי הלבן של הרבי אחר היחידות, כי במשך היחידות היו נעשים רמזים מזויעה. אמר המשרת לרבי דוד צבי: אולי יודע מר מה הוא מזויע שם כל כך ביחידות? זמן היחידות נמשך היום סך הכול שעה אחת, והוא כל כך מזויע! שתק רבי דוד צבי. והמשרת אמר עוד פעם: מה הוא, ריבונו של עולם, מזויע שם כל כך? מיד נפתחה הדלת של חדר הרבי, והרבי פנה למשרתו ואמר: אני מפטר אותך מהיום מעבודתך. ממשכורתך לא ייגרע דבר. לך לביתך, ובכל שבוע אשלח לך את משכורתך לביתך. והוסיף: מה לא תבין על מה אני מזויע. במשך השעה היו אצלי על "יחידות" חמישה ועשרים אנשים.

לתפארת – הדעת היא נשמת התפארת, וכאן המשמעות היא שהאדמו"ר הצמח צדק נוטה להזדהות "רוחנית" ומופשטת יותר, כשם שהדעת היא ספירה של שכל (אמנם היא כוללת גם רגש ותנועת נפש של הזדהות, אך ביחס לתפארת היא עדיין 'מרחפת' ושכלית). לעומתו המהר"ש מעוניין ברבי המגיע אל החסידים ופוגש בהם ממש – יחידה שבנפש עם יחידה שבנפש, מתוך הזדהות מלאה בין הנשמות.

הצמח צדק דימה את עצמו פעם לכובען – כמו כובען המניח בחנותו כובעים במידות שונות, גם הוא כותב מאמרי חסידות שונים בלי להתכוון לאדם מסוים. אחר כך מגיעים האנשים, לומדים את המאמרים ובוחרים להם את המאמר שנגע בליבם – ה'כובע' המתאים להם. אך המהר"ש מתעקש להוכיח, שכל עושר החסידות של אביו נובע מהמפגש הישיר עם החסידים, ולא מהשפעה מרחוק עליהם. המפגש המייגע הזה מזכך את כלי המח והלב, ומתוך הזיכרון הזה ניתן לזכות לסתרי תורה עמוקים. סיפור ידוע נוסף, מספר על שנה שהופיע בספרים שהיא שנת קק, שנת ביאת המשיח – שנת תר"ח. לאחר שהשנה עברה ומשיח לא בא אמר הרבי הצמח צדק לבנו שאכן בשנה זו היתה 'ביאת המשיח', הרי בשנת תר"ח הודפס הלקוטי תורה. הרבי מהר"ש ענה על כך, כי זה לא המשיח שאנו מחכים לו... ספירת התפארת לא מתפשרת על רחמים הנוגעים בליבו של הזולת, ועל משיח בשר ודם, שיגאל אותנו ברחמים.

בכוחות הנפש, התפארת היא מידת הרחמים. יותר מכל מידה אחרת, מתאפיינים הרחמים בתחושה של המקבל ובהבנה של המקום בו הוא נמצא – ובהתאם לכך, מכוונת ההשפעה אליו. סיפור אחר אודות ה'יחידות', מתאר שיחה בינו לבין אביו, הרבי הצמח צדק:

לרבי הצמח צדק, כמו לכל רבי, היו זמני יחידות. היתה זו עבודה קשה מאד, ופעם אחת, בסוף לילה ארוך של קבלת אנשים ליחידות, התבטא בפני בנו המהר"ש שהיה נוכח אז בחדרו – למה אני צריך את זה? האם לא פשוט וטוב יותר שאכתוב חסידות ואפיץ זאת וכל אחד ואחד ימצא מרגוע לנפשו בדברי אלהים חיים? הרבי מהר"ש, שהיה אז בחור צעיר, ענה מיד. הוא ניגש לספריה, הסיר את הוילון שהיה פרוש על מדפי הספרים והצביע על מדף אחד שהכיל עשרות כתבי חסידות כתבי יד אביו, ושאל את אביו אם היה יכול לכתוב ספרים כאלה, אם לא היה מקבל אנשים ליחידות. מיד הודה לו אביו שלא.

לרבי הצמח צדק היו כמה בנים אדמו"רים, אך הוא בחר בבנו הצעיר למלא את מקומו בליובאוויטש. לפני הסתלקותו, אמר הצמח צדק לבנו את הפסוק באיוב: "אחד באחד יגשו ורוח לא יבוא ביניהם". הרבי מהר"ש לא הבין את דברי הצמח צדק, אך רק אחרי שהרבי מהר"ש נפטר הבינו כי "אחד באחד יגשו" היינו יג ב' יג, יג ניסן ב' יג תשרי, שני ימי ההילולא... הקשר ההדוק ביניהם מאפשר לו לרדת לעומק דעתו של אביו, ולפייס אותו עם העבודה הקשה של ירידה אל החסידים והתלבשות בלבושיהם. היחס בין המהר"ש לאביו הוא כמו היחס בין הדעת

הסיפור החסידי

אתרוג או תפוח אדמה? | סיפור לסוכות

השתבח בו הרה"ק מראפשיץ, ואמר למקורביו: הוא החזיר לי "אתרוג" (כי נעשה בו מצוותו כהוגן) ואתם החזרתם לי "תפוח אדמה".

בסיפורים הללו משתקף עניין מיוחד השייך לאתרוג: מצד אחד, הוא מסמל שלמות – יש בו גם טעם וגם ריח, המסמלים תורה ומעשים טובים יחד, וההידור והיפי חשובים במיוחד באתרוג. מהצד השני, הוא קשור דווקא במידת הענווה והשפלות – כפי שידוע הרמז מספר "פנים יפות" כי אתרג ראשי תיבות "אל תבואני רגל גאווה". משום כך דבי צבי, שכל גדלותו היא מענווה, מבהיק בכל העולמות עם אתרוג פשוט – ואילו המקורב המודד את ערכם של הסובבים, עושה מאתרוג מהודר "תפוח אדמה".

שבעת הימים וארבעת המינים

והנה, את שבעת הימים (ושבעת האושפיו) של חג הסוכות, ניתן להקביל לארבעת המינים: שלשת ההדסים המשולשים מקבילים לשלושת האבות אברהם, יצחק ויעקב, וכן לספירות הראשונות – חסד, גבורה תפארת. שני בדי הערבה הם כנגד משה ואהרן – ספירות הנצח וההוד. הלולב הוא כנגד יוסף הצדיק – ספירת היסוד. האתרוג מכון כנגד דוד המלך – ספירת המלכות.

על פי החלוקה הזו עולה כי היום האחרון, יום החיתום של חג הסוכות, הוא 'יום האתרוג'. דווקא ביום האחרון של החג, מתפללים להנצל מגאווה ומבקשים על כך במיוחד. ביום זה מיוחד בנו **טבע שני** – טבע של "אדם מפחד תמיד" מפני "רגל גאווה". מדוע ישנו ענין להתפלל להנצל מן

טרם שנתפרסם הרב הקדוש רבי צבי הירש הכהן משרת, הסתופף, אחר פטירת רבו רבי מנחם מנדל מרימינוב, בצלו של הרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ. רבי נפתלי לא הראה לו אותות של התקרבות, ולכל דבר היה הוא האחרון. פעם הזכירו בנו הרב רבי אלעזר שיתן יין לרבי צבי, ענה לו אביו: דע, שכל גדולתו הוא מענוה, ואם אחלק לו כבוד יחריב את העולם. הוא גדול ממני, ויגיע זמן שאתה תעמוד על פתחו.

כעבר שנים רבות, והרבי רבי צבי הירש נתפרסם בכל העולם, נסע הצדיק רבי אלעזר מדזיקוב אליו לרימינוב. כשרצה להיכנס אליו, אמרו לו הגבאים שהרבי ישן עכשיו, ושימתין זמן מה עד שיעור משנתו. רצו הגבאים לתן לו כסא לשבת, ולא רצה, רצוני – אמר – לקיים דיבורו של אבא ולעמוד על פתחו".

פעם אחת, בחג הסוכות, בכה רבי נפתלי ואמר: אני מיוחס לזקני הגאון מהר"י מהמבורג, ויש לי אתרוג הדר, ואיני פועל כלום, וצבי זה יש לו אתרוג השוה שני דקסיר (מטבע קטנה), והוא מבהיק בכל העולמות עם האתרוג שלו.

מסופר עוד, כי הרה"ק מראפשיץ היה משתדל בקניית האתרוגים עבור בניו הקדושים והמקורבים, וכשהיה הרבי ר' צבי הירש בראפשיץ קנה הרה"ק מראפשיץ אתרוג גם בשבילו. אחד מן המקורבים תמה על כך, ושאל את הרה"ק מראפשיץ בדרך בדיחותא: "האם הירש משרת זקוק גם כן לאתרוג? הלא גם תפוח אדמה די בשבילו" (הירש משרת דארף אויך אן אתרוג, אן ערד עפל איז אים אויך גענוג). והמנהג היה שם, שלאחר סוכות החזירו את האתרוגים להרה"ק מראפשיץ והיה מעיין באתרוגים, וכאשר החזיר לו רבינו את האתרוג שלו

להוי' אלקינו", לאותיות י ו־ה שבשם. רק **הגאווה (=יה)** לבדה, מסוגל לפגום ביחוד הפנימי של האותיות י־ה שבשם. הפגם שביחוד העליון, על ידי ה"רגל גאווה", גורם לפגם בכל ה"רמח איברין דמלכא", כנגד כל רמ"ח מצוות עשה.

אם בחיתומו של כל מעשה טוב מנסה הנחש להכיש, ועלינו להתפלל "אל תבואני רגל גאווה", על אחת כמה וכמה בסוף ה'יריד' – "האי עלמא דאזלינן מיניה כביה הילולא דמיא" – יום הפטירה מן העולם. אכן, מעניין לציין כי על פי המסורת שבידינו גם האר"י וגם הבעש"ט ביקשו ביומם האחרון בעלמא דין, ואף במילותיהם האחרונות ממש, את המבוקש בפסוק זה – להנצל מגאווה. רמז נאה בדבר הוא כי **יצחק** (האר"י) **ישראל** (הבעש"ט) עולה "אל תבואני רגל גאווה" עם הכולל.

רמזים נוספים: **אל תבואני** = 500 = **פרו ורבו** (תהא שנת פרו ורבו), "מצוה רבה", השרש של כל רמ"ח מצוות עשה של התורה דהיינו **רגל גאווה** = 248 (500, **פרו ורבו** = 248 אברי האיש 252 אברי האשה, נר"נר כנודע). "אל תבואני רגל גאווה" ר"ת **אתרג** ס"ת **לילה** ("לילה ללילה יחיה דעת") – **לי לה**, סוד הזיווג של פרו ורבו. "אל תבואני רגל גאווה" – 15 = **גאווה** אותיות, פנות המשולש **אלה. תבואני רגל = שבת, זך פע' הוי'**, יהלום הוי'.

הגאווה דווקא ביום האחרון? מורינו הבעש"ט מפרש את הפסוק "הוא ישובך ראש ואתה תשובנו עקב", כי האדם מתגבר על הנחש בראש כל מעשה טוב, בהתעוררותו לעשיית המעשה, ואילו הנחש מזומן להכיש את האדם בעקבו של כל מעשה, בסיום וחיתום המעשה דווקא. בדומה לכך אנו מבינים את היותו של היום השביעי 'יום האתרוג' – היום בו עלינו להתפלל ולהשמר מהכשת הנחש.

בספר עמק המלך מובא רמז, שכאשר עקבו של האדם נמצא מעל ראש הנחש אזי הוא **ער**, לעומת זאת כאשר ראש הנחש עולה על עקבו של האדם אזי הצירוף הוא **רע**. **ער** בנו של יהודה צריך היה להיות **משיח (=נחש)**, אך הנחש התגבר עליו והפך את הצירוף **לרע** – "ויהי ער בכור יהודה **רע** בעיני ה'". דוד מלכא משיחא, המזוהה כאן עם האתרוג, הוא הדמות המסמלת יותר מכל את השפלות המתוקנת, באמירתו "והייתי שפל בעיני" ובשמחתו הפשוטה לפני ארון ה'.

לפי הסברו של הבעש"ט הנחש הרע הוא נחש הגאווה, המנסה להחדיר באדם תחושה כי הוא צדיק, תחושה של גאווה על מעשהו הטוב. הדבר מתחבר עם דברי האר"י הקדוש, כי עבירה על כל המצוות פוגמת באותיות **ו ו־ה** שבשם – "והנגלות לנו לבנינו". אמנם אין הפגם מגיע עד ל"הנסתרות

מעט הצאן

"ידידי רועי מקימי, ממרמס אנשי לצון, הגידה לי אתה, על מי נטשת מעט הצאן". לאחר הסתלקות אביו, הרבי המהר"ש, הביאו ניגון זה, "זמרת הארץ", על מלות פיוטו של רבי ישראל נג'ארה, לליובו אויטש. כשהרבי הרש"ב הצעיר הגיע למלים "על מי נטשת מעט הצאן" בכה ואמר "על מי נטשת" – על מי שמכת – "מעט הצאן" – שה"מעט" יורגש ב"צאן". ה"מעט" היינו תחושת "כי אתם המעט מכל העמים". והנה, בתורה, "זמרת הארץ" היא "מעט צרי ומעט דבש וגו'" – מעט צרות ומעט מתקנות. והנה, "**מעט צרי ומעט דבש**" = "**כי אתם המעט מכל העמים**!"

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

עייפות מהוראה

ב"ה אני מחנכת כתר הרבה שנים, מאוד שמחה בזה ועדיין מלאת 'אורות' בכל הנוגע לחינוך בנות ישראל. דא עקא שבשנים האחרונות אני מרגישה הרבה עייפות ותחושה שעם כל ה'אורות' והרצון הטוב שוב ושוב אני נתקלת במציאות הרבה יותר קשה ומורכבת להשפעה מאשר בעבר.

האם יתכן שעלי לעבור לשלב אחר בשליחותי? אולי התחושות שלי הן סימן מהקב"ה שאכן מיציתי את שליחותי בשדה החינוך ועלי להתמקד בבית פנימה?

מענה:

לגבי אורות וכלים, ידוע הכלל "מהתעבות האורות נתהוו הכלים" – עליך לקחת את האורות (לא להתעלם מהם) ולעבות אותם בהתאם למציאות [המציאות כפי שהיא אינה הכלים, הכלים שנוצרים על ידי התעבות האורות מתלבשים בתוך המציאות

ומתקנים אותה].

עייפות נוצרת על ידי מתח בין אורות למציאות, אמונה שאפשר לקשר ביניהם (לייצר כלים מתאימים) מרפה את המתח – "אשרי המאמין". ברור לי שהעבודה שלך בבית הספר היא חיובית וחבל לחשוב על הפסקה בשליחות ברוכה זו. שהשי"ת יתן לך הרבה כוחות בגוף ובנפש לנהל את ביתך על צד הטוב ביותר ביחד עם מתן התרומה שלך לבנות בבית הספר, והכל בשמחה.

ברכה למחבר הספר "הרפו ודעו", הרב שאול יורוביץ שליט"א

תודה רבה וישר כח על הספר. "הרפו ודעו" בגימטריא שנה טובה! הפסוק "הרפו ודעו כי אנכי אלהים ארום בגוים ארום בארץ" בא בהמשך לפסוק

"משבית מלחמות עד קצה הארץ קשת ישבר וקצץ חנית עגלות ישרף באש". פשט הפסוק הוא שה' מדבר לאומות העולם להרפות ממלחמות. ויש לפרש בעבודת ה', היינו בנוגע למלחמת היצר נגד הגוי אשר בקרבך, שעבודת האתכפיא תהיה ב'הרפיה', ב'דרכי נעם' (כלשון הרבי), שדוקא כך תביא האתכפיא ל"אתהפכא חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא".

הרפו = **ארץ**, סוד "הריעו לה' כל הארץ" (האחיזה בארציות), במיוחד ביום תרועה. "**הרפו** ודעו כי אנכי אלהים ארום בגוים ארום בארץ", נעוץ סופן בתחילתן. **ודעו** = **אלהים** (אין עוד "אנכי אלהים" בתנ"ך), **אלהים** בגי' **הטבע**, טבע הארציות המשקף את "אנכי מי שאנכי", עצמותו יתברך ממש. כל הפסוק = **דעת** ב'רצוא ושוב' (**ד דע דעת עת**). **אנכי אלהים** = "**הוי' אלהינו הוי' אחד**".

ימינו תחבוקני (א)

שָׁלֵנוּ. וּבְכָל זֹאת, ה' מֶלֶךְ גָּדוֹל וְאָנוּ קְטָנִים, וְלַפְעָמִים גַּם מִתְנַהֲגִים שְׂלֵא כְּרֹאֵי, וְהִתְנַהֲגוֹת הַזֶּה גּוֹרֶמֶת לָנוּ בְּחֹדֶשׁ אֶלּוּל, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבִיּוֹם כְּפוּר לְהִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵיו. עַל כֵּן נֹאמֵר הַפְּסוּק: "שְׂמָאלוּ [שֶׁל ה'] תַּחַת לְרֹאשִׁי".

אָבֵל בְּחַג הַסְּכּוֹת ה' מְשַׁנֶּה אֶת הַתַּפְּאוּרָה. דֵּי לְבָבוֹת! הַבְּנֵי, חֲזוֹרְתֶּם בְּתִשׁוּבָה וְאֵי סִלְחָתִי. כָּעֵת הַזֶּמֶן לְשִׁמּוֹחַ יָחִיד. בּוֹאוּ, הַכְּנִסוּ אֶל זְרוּעוֹתַי וְקַבְּלוּ חֲבוּק אַרְךְ וְחֶם. עַל יְמֵי שְׂמִיחָה אֵלּוּ נֹאמֵר "וַיִּמְיֵנוּ תַחְבֻּקֵנִי". שְׁלוֹשׁ דְּפָנוֹת הַסְּכָה דּוֹמוֹת לְשִׁלְשֶׁת פְּרָקֵי הַיָּד — הַזְרוּעַ, שְׂמֵהֶכֶתֶף וְעַד הַמֶּרְפֵּק, הָאֵמָה, שְׂמֵהֶמֶרְפֵּק וְעַד מֶרְפֵּק כַּף הַיָּד וְכַף הַיָּד עֲצָמָה. הַחֲזֵרָה בְּתִשׁוּבָה שְׁלָנוּ בְּזִמִּים אֵלּוּ הֵיא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה עַל הַקִּרְבָּה לַה'! מֵהוּ סוֹד הַחֲבוּק?

פֶּאֶשֶׁר אֵי וְחִיִּימָקָה מְשִׁחָקִים יָחִיד —

כִּי לָנוּ, לְמִרוֹת שְׂאֲנַחְנוּ דֵּי שׁוֹנִים בְּתַכּוּנוֹת

שְׁלוֹם יְלָדִים!

בִּיּוֹם שְׁלִישֵׁי הַקְּרוֹב, יוֹם טוֹב הָרָאוֹן שֶׁל חַג הַסְּכּוֹת, אָנוּ עוֹמְדִים לְהַכְנִס ל'סֶגֶר' שֶׁהוּלָךְ לְהַמְשִׁיךְ שְׁבוּעַ שְׁלָם! אַתֶּם מְנַחֲשִׁים לָמָּה אֵי מִתְכַּוֵּן? נָכוֹן, לְכַנִּסָּה שְׁלָנוּ אֶל תּוֹךְ הַסְּכָה! לָמָּה אֵי קוֹרָא לְכַנִּסָּה לְסְכָה בְּשֵׁם סֶגֶר? כִּי אַרְבַּע הַדְּפָנוֹת וְהַסְּכָה סוּגְרִים אוֹתָנוּ בְּמָקוֹם טוֹב, מָקוֹם שְׁמוֹר. בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת מְסַבֵּר, שֶׁדְּפָנוֹת הַסְּכָה דּוֹמוֹת לְחֲבוּק חֶם וְאוֹהֵב שֶׁל ה', שְׁעוֹטֵף אוֹתָנוּ מִכָּל כּוּוֹן וְשְׂאֲנוּ מִשְׁתוֹקָקִים מְאוֹד לְהַכְנִס אֶל תּוֹכוֹ. "נִפְשֵׁי חֲמָדָה [לְהִיּוֹת] בְּצֵל יְדִיד".

זִכְרֵיִם מִיָּרֶאֶה דְּלִמְחָה

בְּזִמִּים הַנּוֹרָאִים נַעֲשִׂית עֲבוֹדַת הַתִּשְׁבּוּבָה שְׁלָנוּ מִתּוֹךְ תַּחוּשָׁה שֶׁל יָרֶאֶה וּפִחַד. אֵי לֹא מְדַבֵּר עַל פֶּחַד מִמִּישָׁהוּ שְׂרוּצָה לְהִרְעֵ לָנוּ. חֲלִילָה, ה' "טוֹב וּמִטִּיב לְרָעִים וּלְטוֹבִים", וְגַם כֹּאֲשֶׁר הוּא מַעֲנִישׁ הַדְּבָר נַעֲשֶׂה לְצַדֵּק הַתַּקּוּן

היך החובֶּקֶת סוֹבֶבֶת ומְקִיפָה גַם אֶת גִּבּוֹ! מָה זֶה אוֹמֵר לִי? שְׁאֵנִי רוֹצֶה אֶת הַחֶבֶר בָּלוּ, גַּם אֶת הַחֶלֶק הָאַחֲרִי שֶׁלוֹ, זֶה עִם הַתְּכוּנוֹת שֶׁפָּחוֹת וְעִימוֹת לִי. אֲנִי אוֹמֵר לוֹ: 'אֵח יָקָר, אֲנִי אוֹהֵב אוֹתָהּ, אֶת בָּלָה. אַתָּה יָקָר לִי כִּפִּי שְׁאֵתָה!'.
כָּאֲשֶׁר אָנוּ נִכְנָסִים אֶל הַסֶּכֶה בַּחֲגוֹ, אָנוּ נִכְנָסִים אֶל הַחֲבוּק הָעוֹטֵף שֶׁל ה', הַחֲבוּק שְׁאוֹסֵף אוֹתָנוּ כִּפִּי שְׁאֵנָנוּ.

דְּלֶאֱכֶה אֶת כְּחֶסֶד

טוֹב, נִכְנָסֵנוּ אֶל הַסֶּכֶה, וְאָנוּ יוֹשְׁבִים וְאוֹכְלִים בְּתוֹכָהּ, לוֹמְדִים וְשׁוֹמְחִים וּמְרַגִּישִׁים בְּבֵית. מָה עוֹד אֲנַחְנוּ עוֹשִׂים בַּסֶּכֶה? כְּמוֹכּוֹ, מְקִימִים אֶת מִצְוֹת נְטִילַת אֶרְבַּעַת הַמִּינִים!

אֶת הַלּוֹלֵב וּמִינּוֹ אָנוּ מְנַעֲנְעִים לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם — יָמִין וּשְׂמָאל, פָּנִים וְאַחֲרֵי — לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. בְּכָל נִעְנוּעַ אָנוּ מְשַׁגְּרִים אֶת הַמִּינִים, כְּמוֹ יְרִית חֵץ, אֶל אֶחָד מִשְׁשֵׁת הַכּוֹוִנִים וּמִדֵּי מַחְזִירִים אֶת הַמִּינִים אֵלָינוּ, אֶל הַלֵּב שֶׁלָנוּ. הַמִּצְוָה מִן הַמִּבְחָר הִיא לִקְיָם אֶת מִצְוֹת הַנִּעְנוּעַ דּוֹקָא בַּסֶּכֶה.

מָה בְּעֵצָם אָנוּ עוֹשִׂים? הַחֲבוּק שֶׁל ה' אוֹתָנוּ בֵּין דְּפָנוֹת הַסֶּכֶה וְתַחַת צֶל הַסֶּכֶה עוֹטֵף אוֹתָנוּ מִסְבִּיב, אֲבָל גַּם קִצֵּת מִמָּרָק. אֲנַחְנוּ רוֹצִים אוֹתוֹ קְרוֹב יוֹתֵר, שֶׁהַחֲבוּק מִמָּשׁ יִחָדֵר וְיִכָּנֵס אֶל תּוֹכָנוּ, אֶל תּוֹךְ הַלֵּב שֶׁלָנוּ. לָשֵׁם כֵּן אָנוּ מְנַעֲנְעִים בְּלוֹלֵב. אֶרְבַּעַת הַמִּינִים מְזַכִּירִים לִי סוּג שֶׁל שׁוֹאֵב אֶבֶק. בְּכָל נִעְנוּעַ אָנוּ

שֶׁלָנוּ. אֲנִי נוֹתֵן לוֹ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹפְנִים שְׁלִי, הוּא נוֹתֵן לִי בִּסְקִיטְבוֹרְד שֶׁלוֹ וְשִׁלּוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. הָאֵם זֶה חֶכְמָה גְּדוֹלָה? לֹא בְטוֹחַ, כִּי קָל לִי לְאַהֵב אוֹתוֹ. אֲנִי אוֹהֵב אֶת הַשׁוֹבְבוֹת שֶׁלוֹ וְהוּא אֶת הָרִצְיָנוֹת שְׁלִי. אֶהְבֶּה כְּזוֹ נִקְרָאוֹת אֶהְבֶּה שֶׁל 'פָּנִים' — חִיִּמְקָה מְדָאָה לִי אֶת הַפָּנִים שֶׁלוֹ, וְאֲנִי מְדָאָה לוֹ אֶת הַפָּנִים שְׁלִי.

אֲבָל הָאֵמֶת הִיא שֶׁלְכָל אֶחָד מֵאֲתָנוּ יֵשׁ גַּם תְּכוּנוֹת פָּחוֹת 'נִחְמְדוֹת'. אֲנִי לְדַגְמָה דִּי קִמְצָן בְּאִפִּי שְׁלִי, וְאֲנִי מִשְׁתַּדֵּל מְאֹד שְׁחִימְקָה לֹא יִבְחִין בָּכָה. אֶת הַתְּכוּנָה הַזֹּאת אֲנִי 'דוֹחֵף' לְאַחֲרֵי, כְּדֵי שְׁאֵף אֶחָד לֹא יִבְחִין בָּהּ, בְּטַח לֹא חִיִּמְקָה... אֲגַב, יָדוּעַ לִי גַם עַל כְּמָה תְּכוּנוֹת שְׁחִימְקָה מִשְׁתַּדֵּל לְהִסְתִּיר מִמֶּנִּי, אֲבָל זֶה בְּסֵדֶר, אֲנִי מִשְׁתַּף אוֹתוֹ פְּעֻלָּה וּמַעֲלִים עֵין. אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁבִּסְסָה הַכָּל אֲנַחְנוּ מְסִתְּדִרִים טוֹב.

אֲבָל מָה יָקָרָה אִם פְּתֹאֹם אַחַת הַתְּכוּנוֹת הָאֵלוּ שֶׁמִּסְתַּתְּרוֹת לָהֶן מֵאַחֲרֵי יִצְוּצוּ לָהֶן וְנַעֲבְרוּ לְקִדְמָה? הָאֵם גַּם אִזּוֹ נִמְשִׁיף לְהִיּוֹת חֲבֵרִים וְלְאַהֵב? אִיךָ אֶרְגִּישׁ אִם חִיִּמְקָה יִשְׁכַּח לְבוֹא לְהִתְוַעְדוֹת יוֹם הַהֲלָדָת שְׁלִי לְמִירוֹת שְׁהִזְמִנְתִּי אוֹתוֹ וְהִזְכַּרְתִּי לוֹ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים? נָכוֹן, זֶה לֹא בְכוּנָה, אֲבָל יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שׁוֹכְחִים. אוֹתִי, לְדַגְמָה...

בְּדִיוֹק בְּשִׁבִּיל רָגָעִים כָּאֵלוּ נוֹעֵד הַחֲבוּק. בְּשִׁעַת הַחֲבוּק אֲנִי כוֹרֵךְ אֶת הַיָּד שְׁלִי, בְּדֶרֶךְ כָּלל קֵדָם אֶת הַיְמָנִית, סְבִיב גּוֹפּוֹ שֶׁל הַחֶבֶר וּמְקַרֵּב אוֹתוֹ אֶל גּוֹפִי.

קצָרָצֵר... בִּינְתִים אַתֶּם יְכוּלִים לְהִתְרוֹחַ
בְּסִפָּה וְלִהְנוֹת מִהַחְבוּק הָאֶרֶץ...

שְׁנִזְכָּה לְשִׁבַּת בְּצֵל הָאֱמוּנָה!
חַג שְׁמַח!
לֵי?

'שׁוֹאֲבִים' מַשְׁהוּ מִהַחְבוּק שֶׁל ה' שְׁמַקִּיף
אוֹתָנוּ, וְאָנוּ עוֹשִׂים זֹאת שֵׁשׁ פְּעָמִים,
לְכָל כּוּוֹן אֶפְשָׁרִי. מִכָּל אֶחָד מִהַכּוּוֹנִים
אָנוּ 'לֹקָחִים' אֵלֵינוּ מַשְׁהוּ יְחֻדִּי.
רוֹצִים לְדַעַת מָה? עֲבְרוּ לְעִמּוּד הַבָּא
וּבֹאוּ וְהִצְטָרְפוּ אֵלַי לְמַסַּע נְעֻנוּעִים

אָנוּ וְהַיְלָדִים

הַמְדוֹר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

יִאִינוּ תַחֲפִיקֵנוּ (כ)

שֶׁהוּא יוֹצֵא רָטֵב כָּלוּ מִהֶאֱמַבְטִיָּה.
אֶת הַחְבוּק הַזֶּה אָנוּ רוֹצִים לְפָרֵט,
לְהַרְגִישׁ אוֹתוֹ בְּלֵב וְלֹא רַק מִרְחוּק.
לְשֵׁם כֵּן אָנוּ נוֹטְלִים אֶת אֲרֻבַּעַת
הַמִּינִים וּמְנַעֲנְעִים אוֹתָם לְכָל עֶבֶר.
דְּמִינוּ שֶׁהַלּוּב הַמְזֻדְקָר לַגִּבָּה הוּא
חֶרֶב אֲרֻבָּה וְחִדָּה, "חֶרֶב גְּאוּה" שִׁיְהוּדִי

שְׁלוֹם יְלָדִים!
מוֹכְנִים לְמַסַּע הַנְּעֻנוּעִים?
נִזְכִּיר לָאֵלּוּ שֶׁהִצְטָרְפוּ רַק עֲכָשׁוּ:
בְּתוֹךְ הַסִּפָּה אֲנַחְנוּ נִמְצָאִים עִמָּק-עִמָּק
בְּחֻבּוּק בּוֹ ה' עוֹטֵף אוֹתָנוּ. בְּתוֹךְ אוֹתוֹ
חְבוּק חֲמִים אָנוּ מְרַגִּשִׁים כְּמוֹ יֶלֶד
מְכַרְבֵּל בְּמִגְבֵּת בִּידָה שֶׁל אִמָּא בְּשִׁעָה

שֶׁל הַסֵּכָה מִתְחִילִים הַחוּשִׁים שֶׁלֹּנוּ
לְהִתְחַדֵּד. פֶּתָאם אָנוּ מְרַגִּישִׁים שֶׁה'
גָּדוֹל וְיָחַד עִם זֹאת שֶׁאָנוּ מִמָּשׁ רְחוּקִים
מִמָּנוּ. לֹא הוּא רְחוּק מֵאֲתָנוּ, חֲלִילָה,
זֶה אֲנַחֲנוּ. מֶרֶב בּוֹשָׁה אָנוּ לּוֹקְחִים צֶעֶד
לְאַחֹר, וְכָךְ אָנוּ 'שׁוֹאֲבִים' מִנָּה גְדוּשָׁה
שֶׁל **יִרְאָת ה'**. נִכּוֹן, הֵימִים הַנוֹרְאִים כָּבֵד
מֵאַחֲרֵינוּ, אָבֵל בַּסֵּכָה אֲנִי יֹכֵל לְהִרְגִישׁ
עַד כִּמָּה אֲכַפֵּת לֵה' מִמֶּנִּי, וְשִׁמְרֵב אֶהְבֶּה
אֵלַי הוּא לִפְעָמִים קֹצֵת גּוֹרֵם לִי לְהִרְגִישׁ
רְחוּק מִמָּנוּ. לָמָּה? כַּמּוֹבָן, כְּדֵי שְׁאֲרָצָה
עוֹד יוֹתֵר לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו!

לֵא'בֵית בִּלְעָזְכָּה מְרַחֶמֶת

מָה אֲנִי 'שׁוֹאֵב' בְּנִעְנוּעִים קְדִימָה?
מֵצֵד יָמִין שְׁאֲבֵתִי אֶהְבֶּה גְדוּלָּה, מֵצֵד
שְׁמָאל שְׁאֲבֵתִי רְגִישוֹת וּתְחוּשָׁה שֶׁל
מְדַחֵק. מְקִדִּימָה אֲנִי מְחַבֵּר אֶת שְׁתֵּי
הַתְחוּשׁוֹת יָחַד וְכֵה שְׁמִתְקַבֵּל הוּא
תְּשׁוּמַת הַלֵּב שְׁלִי לְתִשׁוּמַת הַלֵּב שֶׁל
ה' אֵלַי. נִשְׁמָע מְסַבֵּף? תְּשׁוּמַת הַלֵּב הַזֶּה
נִקְרָאת **הַשְּׂגָחָה פְּרִטִּית**. פֶּתָאֻם אֲנִי
שֵׁם לֵב אֵיךְ כָּל פֶּרֶט בְּחִי מְדִיק וּמְכֻנָּן
בְּדִיוֹק עֲבוּרִי, בְּדִיוֹק מָה שֶׁאֲנִי זָקוֹק לוֹ.
כָּכָל שֶׁאֲנִי חוֹשֵׁב עַל כֶּךָ אֲנִי מִתְחִיל
לְהִרְגִישׁ עַד כִּמָּה ה' **מְרַחֵם עָלַי** וְשׁוֹמֵר
עָלַי בְּכָל צֶעֶד וְשֹׁעַל בְּחַיִּים. גַּם כַּאֲשֶׁר
קוֹרֶה לִי מִשֶּׁהוּ לֹא טוֹב אֲנִי יוֹדֵעַ – גַּם
זוֹ לְטוֹבָה. לֹא סֵתָם לְטוֹבָה, לְטוֹבָתִי!
כַּשֶּׁאֲנִי שֵׁם לֵב לְכָךְ אֲנִי בִּעְצָם רוֹאֶה
שֶׁ"אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ", שֶׁ"ה' אֶחָד"!

מְנוּפָף בָּהּ, וּבְאַמְצָעוּתָהּ אָנוּ 'דוֹקְרִים'
אֶת הַמַּעֲטָפֶת שֶׁסָּבִיבֵנוּ. בְּכָל דְּקִירָה אָנוּ
מוֹשְׁכִים שֶׁפֶע מֵאוֹתוֹ כּוּוֹן אֵלָיו פָּנִינוּ,
שֶׁפֶע הַמֵּאֲפֶשֶׁר לָנוּ לְהִרְגִישׁ אֶת אֶהְבֵּת
ה' וְאֶת הַחֲבוּק שֶׁלּוֹ בְּשֵׁשׁ צוּרוֹת שׁוֹנוֹת.

לֵא'בֵית אֶבְרָהָם וְיִצְחָק

אֶת הַנִּעְנוּעַ הָרָאשׁוֹן אָנוּ מִפְּנִים לְצֵד
יָמִין. צֵד יָמִין מְבַטֵּא אֶת מִדַּת הַחֶסֶד,
אֶת הָאֶהְבָּה הַגְּדוּלָּה שֶׁל ה' אֵלֵינוּ. אֲצֵל
רֵב הָאֲנָשִׁים יָד יָמִין הִיא הַחֲזָקָה וְלָכֵן רֵב
הַפְּעֻלוֹת שֶׁלֹּנוּ נַעֲשׂוֹת בְּאַמְצָעוּתָהּ. הִיא
פְּשׁוּט יוֹתֵר 'זוֹרְמֶת'... מִהִדְקִירָה וְהַנִּעְנוּעַ
לְצֵד יָמִין אָנוּ יֹכֵלִים לְחוּשׁ כִּי צֵד ה' נוֹתֵן
וְנוֹתֵן לָנוּ תְּמִיד, בְּלִי גְבוּל. אֲנִי לֹא זוֹכֵר
שְׂאִי פֶעַם הֵייתִי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מִמִּישָׁהוּ
אֲוִיר לְנִשְׁמָתָהּ. אֲנִי מְקַבֵּל אוֹתוֹ חֲנָם אֵין
כֶּסֶף בְּכָל רֶגַע שְׁאֲרָצָה. זֶה בְּגִשְׁמִיּוֹת,
אָבֵל גַּם בְּרוּחָנִיּוֹת: זְכִיתִי לְהִיּוֹת יְהוּדִי.
הָאֵם עִמְלָתִי עַל כֶּךָ? הָאֵם נִבְחַרְתִּי
לְתַפְקִיד זֶה בְּגִלָּל מֵאֲמָץ כָּלִשְׁהוּ מֵצֵדִי?
לֹא, זוֹהִי גַם מִתְּנַת חֲנָם. כַּאֲשֶׁר אֲנִי
מְרַגִּישׁ שֶׁמִּישָׁהוּ אוֹהֵב אוֹתִי וְנוֹתֵן לִי
שׁוֹב וְשׁוֹב מִתְחַשֵּׁק גַּם לִי לְהַחֲזִיר לוֹ,
בְּאוֹתוֹ מְטַבֵּעַ, אֲנִי מְחֲזִיר לוֹ **אֶהְבֶּה**.
כָּבֵד הַזְכָּרְנוּ שֶׁכָּל הַסֵּכָה הִיא חֲבוּק שֶׁל
אֶהְבֶּה, אָבֵל בְּנִעְנוּעַ לְצֵד יָמִין אֲנַחֲנוּ
'שׁוֹאֲבִים' מִדְּפֹן זוֹ אֶת שִׂיא הָאֶהְבָּה, אֶת
הָאֶהְבָּה שְׁבִאֶהְבָּה.

מֵצֵד יָמִין אָנוּ עוֹבְרִים לְצֵד שְׁמוּלוֹ,
צֵד שְׁמָאל. צֵד שְׁמָאל מְזַהֶה עִם מִדַּת
הַגְּבוּרָה. מִהִדְקִירָה בְּדִפּוֹן הַשְּׁמָאֵלִית

הַרְגֵּלִים. בְּנִעְנוּעַ כָּלִפִּי מִטָּה אָנִי 'שׁוֹאֵב'
אֶת מִדַּת הַתְּמִימוּת. הָאֱמוּנָה שְׁלִי בִּה'
שְׁלֵמָה וְתִמְיָמָה, וְזֶה אוֹמֵר שֶׁלֹּא מְשֻׁנָּה
מָה יִקְרָה – אָנִי תִּמְיֵד קָשׁוּר לֹה', יִהְיֶה
מָה שִׁיְהִיָּה!

וּמָה עִם הַדָּפֶן הָאֲחֻרִית? מִמָּנָה
אָנִי 'שׁוֹאֵב' אֶת עֲמֻדַת הַשְּׁמִירָה שְׁלִי.
כָּל מִיָּנִי מִחֻשְׁבוֹת לֹא-טוֹבוֹת עֲלוּלוֹת
לְחֹדֶר לְתוֹכִי, וְאֲנִי מִמָּשׁ לֹא מַעֲנִין בָּהֶן.
לְפַעֲמִים יֵשׁ לִי מִחֻשְׁבוֹת שֶׁל פֶּחַד אוֹ
פַּעַס עַל מִישָׁהוּ. לֹא טוֹב לְפַחַד וּבִטָּח
שֶׁלֹּא לְכַעַס, אֲבָל מָה לַעֲשׂוֹת? לְפַעֲמִים
זֶה קוֹרָה לִי... הַכֹּחַ שֶׁאֲנִי מְקַבֵּל מִהַחֲבוּק
הָאֲחֻרִי שֶׁל ה' מֵאֲפֹשֶׁר לִי לַהֲדִיף אֶת
אוֹתוֹ מִחֻשְׁבוֹת שְׁלִילִיוֹת וְלִדְחוֹת אוֹתוֹ.
לְמַתִּי? לְמַחֵר, לְעוֹד שְׁבוּעָה, לְתִמְיֵד...

אֲזַי פָּעַת, אֲחֵרִי מִסָּע הַשְּׂאִיבָה
וְהַנִּעְנוּעִים, אֲנַחְנוּ יְכוּלִים לְהִתְרוֹחַץ לָנוּ
בִּסְכָּה וְלִהְיוֹת מִהַחֲבוּק הָאֶרֶץ...

שְׁנוֹזָה לְשֹׂאֵב מִצַּל הָאֱמוּנָה
לְתוֹכֵנוּ!
חַג שְׁמַח!
?

לְאִיבֵת בִּטְחוֹן וְתִמְיָמוּת

הַבְּדִיחָה אוֹמֶרֶת: מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין אָדָם
'פְּסִימִי' (אָדָם שֶׁתִּמְיֵד רוּאָה שְׁחֹרוֹת)
וּבֵין אָדָם 'רֹאֲלִי' (אָדָם מְצִיאֻוֹתִי
וּמִפְּחַד)? ה'פְּסִימִי' יוֹשֵׁב בְּחֹדֶר וּמִפְּחַד
שֶׁבְּכָל רָגַע תִּפֹּל עָלָיו הַתִּקְרָה, אֲבָל
ה'רֹאֲלִי' אֵינוֹ מִפְּחַד, הוּא יוֹדֵעַ שֶׁהַתִּקְרָה
תִּפֹּל!... עַד כָּאן הַבְּדִיחָה, אֲבָל מָה אוֹמֵר
לְעַמָּתָם הַיְּהוּדִי שֶׁבִּסְכָּה, זֶה הַמְּנַעֵג
אֶת הַמִּיָּנִים כָּלִפִּי מַעֲלָה? "שְׂאִיבֵתִי כֹחַ
לְהִתְחַבֵּר אֶל מָה שֶׁלֹּא מַעֲלָה!".

נִכּוֹן, לֹא הִכַּל אָנִי מִבֵּין וְלֹא הִכַּל אָנִי
יוֹדֵעַ, אֲבָל מָה שֶׁבִּטְחוֹן – אָנִי בּוֹטָח!
הָאֱמוּנָה שְׁלִי בִּה' הִיא מַעַל וּמַעֲבֵר לְמָה
שֶׁאֲנִי מִבֵּין בִּשְׂכָל שְׁלִי, הִיא לְמַעֲלָה
מִטַּעַם וְדַעַת. הָאֱמוּנָה הַזֹּאת מַעֲנִיקָה לִי
בִּטְחוֹן חֲזָק שֶׁה' אֵתִי בְּכָל מַצָּב, וְעִם
הַבִּטְחוֹן הַזֶּה יֵשׁ לִי כֹחַ לְנִצָּחַת, לְבוֹא
מִלְמַעֲלָה, לְכַבֵּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם וּלְהֵאִיר
אוֹתוֹ!

וְאִם לְפַעֲמִים קָצַת קָשָׁה לִי בַּחַיִּים?
לֹא תִּמְיֵד הִכַּל חֶלֶק. בִּשְׂבִיל רָגָעִים
כֹּאֲלוּ אָנִי צָרִיךְ אֶת ה'שְׂאִיבָה' מִלְמָטָה,
מִהַקְרָקֶע שֶׁל הַסְּכָה. אָנִי רוֹצֵה לְהִרְגִּישׁ
שֶׁהַקְרָקֶע יִצִּיבָה, שֶׁלֹּא תִשְׁמַט לִי מִתַּחַת

וזהו לא שמה

ושמה בהגד

שמחת בית השואבה

יום רביעי ט"ז תשרי
בית הכנסת המרכזי - כפר חב"ד
19:30

ברוב שירה וזמרה!

עזרת נשים | שידור חי

מוקדש לרפואת אברהם חיים בן אביטל, לרגל האופשערניש